

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANSTEZİ

Ata Mustafa KARA

**ADANA İLİNDE GENÇ ÇİFTÇİ PROJESİNDEN
FAYDALANAN BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK
İŞLETMECİLERİNİN MEMNUNİYET DÜZEYLERİ**

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

ADANA-2020

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA İLİNDE GENÇ ÇİFTÇİ PROJESİNDEN FAYDALANAN BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK İŞLETMECİLERİNİN MEMNUNİYET DÜZEYLERİ

ATA MUSTAFA KARA

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

Danışman : Prof. Dr. Dilek BOSTAN BUDAK
Yıl: 2020, Sayfa: 71
Jüri :Prof. Dr. Dilek BOSTAN BUDAK
: Dr. Öğr. Üyesi Ufuk GÜLTEKİN
: Dr. Öğr. Üyesi Nermin BAHŞİ

Türkiye’de son yıllarda, tarımda özellikle genç nüfusun sektörden ayrılmasında önemli bir artış görülmektedir. Genç nüfusun köyden şehre göç etmesinin nedenlerinden birisi de hayvancılığın azalmasıdır. Ülkemizde hayvancılığın geliştirmek ve genç nüfusun göç nedenlerini azaltabilmek için Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından hazırlanan Kırsal Kalkınma Eylem Planı (KKEP) raporunda Genç Çiftçilerin Teşvik Edilmesi ele alınmış ve 81 ilde genç çiftçilerin desteklenmesi planlanmıştır. Genç çiftçi kavramı değişik kaynaklarda, birçok özelliği benzer olmakla birlikte, farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Türkiye’de Resmi Gazetede yayınlanmış olan genç çiftçi tanımlamasına göre ise; 18-40 yaş aralığında, kırsal alanda ikamet eden/etmek isteyen ve tarımsal faaliyet gösteren/göstermek isteyen gerçek kişiler olarak ifade edilmektedir. Türkiye’de nüfusunun yaklaşık yarısı 30 yaşın altındadır. Ülke genelinde işsizlik söz konusudur ve istihdam olanaklarının artırılması gerekmektedir. Gerek gençlere iş imkanı sağlamak gerekse gençlerin kırsalda kalabilmesi için alternatifler geliştirilmektedir. Genç çiftçi destekleri 2016 yılında başlamıştır ve gerek bitkisel üretim gerekse hayvansal üretimde bulunanları kapsamına almaktadır. Bu çalışmada Adana’nın Yüreğir, Çukurova, Sarıçam, Feke, Saimbeyli, Ceyhan, Karaisalı, İmamoğlu, Yumurtalık, Karataş, Aladağ, Kozan, Pozantı ve Tufanbeyli ilçelerinde 2016-2017 yıllarında bakanlığın desteklemesinden faydalanmış 86 büyükbaş hayvancılık işletmeleri ile görüşülerek memnuniyetleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Desteklemeden faydalananların büyük bir çoğunluğunu kadın çiftçiler oluşturmaktadır. Görüşme yapılan üreticilerin hayvan sayılarında artış meydana gelmiştir ancak üreticiler dağıtılan hayvanların ithal ve süt verimliliğinin düşük olduğunu vurgulamışlardır. Devlet desteklerinden yeteri kadar bilgiye sahip olmamalarından dolayı tam olarak faydalanamadıklarını belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Adana, büyükbaş hayvancılık, genç çiftçi,

ABSTRACT

MSc THESIS

SATISFACTION LEVELS OF BÜYÜKBAŞ LIVESTOCK OPERATORS WHO BENEFIT FROM YOUNG FARMER PROJECT IN ADANA

Ata Mustafa KARA

**ÇUKUROVA UNIVERSITY
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES
DEPARTMENT OF AGRICULTURAL ECONOMICS**

Supervisor : Prof. Dr. Dilek BOSTAN BUDAK
Year: 2019, Page: 71
Jury : Prof. Dr. Dilek BOSTAN BUDAK
: Asst. Prof. Dr. Ufuk GÜLTEKİN
: Asst. Prof. Dr. Nermin BAHŞİ

In recent years in Turkey, there has been seen a significant increase in separation of young population from the agriculture sector. One of the reasons for the migration of the young population from the village to the city is the decrease in animal husbandry. In the report of the Rural Development Action Plan (KKEP) prepared by the Ministry of Agriculture and Forestry in order to improve animal husbandry and reduce the migration reasons of the young population in our country; the issue of "Encouraging Young Farmers" was discussed and it was planned to support young farmers in 81 provinces. Although many of its features are similar; the concept of "young farmers" can be defined in different ways in different sources. According to definitions of "young farmers", published in the official newspaper in Turkey; it is expressed as "Real persons between the ages of 18-40, who reside or want to reside in rural areas and who want to or have already engaged in agricultural activities". Türkiye’de nüfusunun yaklaşık yarısı 30 yaşın altındadır. There is an unemployment throughout the country and also employment opportunities need to be increased. Alternatives are being developed for both providing job opportunities for young people and enabling them to stay in rural areas. Supports for young farmers started in 2016 and include those engaged in both crop production and animal production. In this study, 86 cattle breeding enterprises; that benefited from the support of the ministry in 2016 and 2017, in Adana's Yüreğir, Çukurova, Sarıçam, Feke, Saimbeyli, Ceyhan, Karaisalı, İmamoğlu, Yumurtalık, Karataş, Aladağ, Kozan, Pozantı and Tufanbeyli districts; were tried to reveal their satisfaction. Most of the beneficiaries of the support are women farmers. The animal numbers of the producers interviewed has increased, but the producers emphasized that the animals given are imported and their milk productivity is low. They stated that they could not fully benefit from the government support since they did not have enough information.

Keywords: Adana, cattle breeding, young farmers

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Çalışmada, Adana ilinin Yüreğir, Çukurova, Sarıçam, Feke, Saimbeyli, Ceyhan, Karaisalı, İmamoğlu, Yumurtalık, Karataş, Aladağ, Kozan, Pozantı ve Tufanbeyli ilçelerinde bu destekten 2016 yılında faydalanan 106 büyükbaş üreticisi ve 2017 yılında faydalanan 108 büyükbaş üreticisi ana kitleyi oluşturmaktadır. Büyükbaş hayvancılık alanındaki hibe desteğinden 2016 ve 2017 yıllarında faydalanan 214 kişiden 86 kişiye ulaşılmış, yüz yüze görüşme yapılarak çoktan seçmeli ve açık uçlu sorulardan oluşan anket formu doldurulmuştur. Ankette yer alan 86 kişinin 43'ü 2016 yılında destek alan ve diğer 43'ü ise 2017 yılında destek alan yetiştiricilerden oluşmaktadır.

Çalışmaya gönüllü olarak katılan genç çiftçilerin ortalama yaşı 30,62'dir. Türkiye genelinde olduğu gibi bu çalışmada da kadınlar çoğunluğu oluşturmaktadır (%67,44). Çiftçilerin %83,72'si evli olup, %51,16'sı ortaokul mezunudur. Ortalama hane halkı genişliği 5,13 olarak bulunmuştur ve %62,79'u eş ve çocukların yer aldığı hanelerdir. Çiftçilerin %53,49'u yeşil kartlıdır ve sosyal güvencesi olmayanların oranı %18,60'dır.

Genç çiftçiler ortalama 8,74 yıldır tarımla uğraştıklarını, 6,48 yıldır da büyükbaş hayvancılık yaptıklarını belirtmişlerdir. Ailelerinde tarımla uğraşan kişi sayısı ortalama 2,16'dır. Genç çiftçilerin %3,49'u besi hayvancılığı, %80,23'ü süt hayvancılığı ve %16,28'i kombine hayvancılık yapmaktadır. Ahır yapıları incelendiğinde ise %9,30'unun entansif ve %90,70'inin yarı entansif olduğu belirlenmiştir. Kadın çiftçilerin eşleri çalıştığından dolayı %16,28'inin tarım dışı geliri vardır ve tarım dışı gelir toplam gelirinin %54,62'sini oluşturmaktadır. Genç çiftçilerin birlik veya kooperatiflere üyelik durumu (%8,14) oldukça düşüktür. İşletmesini büyütme düşüncesinde olanların oranı %44,19'dur ve büyütme düşüncesinde olanların büyük çoğunluğu genç çiftçi projesinden etkilenmiştir.

Genç çiftçilerin destek öncesi ve sonrası hayvan varlığı incelendiğinde buzağı sayısının 1,2'den 3'e, dana-düve sayısının 0,44'ten 1,22'ye ve inek

sayısının 2,05'ten 6,31'e yükseldiği saptanmıştır. Tosun haricinde diğer hayvan sayılarında artış olduğu gözlemlenmiştir.

Genç çiftçilerin hayvan yetiştiriciliğinde yaşadığı sorunlar ve destek sonrası kazanımları 1-10 arasında değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucuna göre yaşanan sorunlar sırasıyla; hayvanların ırk ve kalitesinde yaşanan problemler, iş yükündeki artış, girdi temininde yaşanan sorunlar, üretim faaliyetlerini yürütmedeki sorunlar, borç artışı, stres artışı ve ürün satış fiyatlarındaki dalgalanmalar olduğu belirlenmiştir. Destek sonrası kazanımların sıralaması ise; bilgi seviyesi artışı, hayvan sayısındaki artış ve işletmeyi sahiplenme duygusundaki artış olarak saptanmıştır. Çalışmaya katılan genç çiftçilerin bilgi seviyesi ve gençleri tarıma yönlendirme istekleri sorulduğunda; 7,65 ve 7,36 ile puanlanmışlardır. Hayvan kalitesinin düşüklüğü, bölgeye adapte olmamış ırkların verilmesi ve entansif üretime yabancı hayvanların verilmesi sebebiyle Genç çiftçi projesinin başarıya ulaşması konusundaki değerlendirmeleri 5'in altında olduğu saptanmıştır.

Elde edilen bulgular genç çiftçi projesi sayesinde hayvan sayılarında, gençlerin işletmeyi sahiplenme durumunda ve yaşadığı yere bağlılıkta artış olduğunu göstermektedir. Desteklemeden faydalananların büyük bir çoğunluğunu kadın çiftçiler oluşturmaktadır. Görüşme yapılan üreticilerin hayvan sayılarında artış meydana gelmiştir, ancak üreticiler dağıtılan hayvanların ithal ve süt verimliliğinin düşük olduğunu vurgulamışlardır. Devlet destekleri konusunda yeteri kadar bilgiye sahip olmamalarından dolayı tam olarak faydalanamadıklarını belirtmişlerdir. Kooperatif ve birliklere üyelik sayısı oldukça düşüktür.

Genç çiftçilere sunulan bu imkânların artırılması, düzenli eğitimler verilmesi ve yöreye uygun verimi yüksek ırkların dağıtılması projenin hedefine ulaşmasına katkı sağlayacaktır. Üç yıl ile sınırlandırılan bu projenin devam ettirilmesi ve destekten faydalanan üreticilerin tarımda kalmasını sağlayacak politikalar düzenlenmelidir. Birliklere ve kooperatiflere üyelik özendirilmeli ve yayım faaliyetleri artırılmalıdır.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez konumu belirlememde yardımcı olan, çalışmam sırasında beni yönlendiren, araştırmamın kurgulanması ve düzenlenmesinde değerli bilgileriyle katkıda bulunan ve tezimin değerlendirilmesinde engin deneyimlerinden yararlandığım danışman hocam sayın Prof.Dr. Dilek BOSTAN BUDAK'a, katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Kıymetli hocalarım Prof. Dr. Hasan Rüştü KUTLU ve Prof. Dr. Muhammet YILMAZ'a, değerli arkadaşlarım Dr. Bedriye USLUCAN, Orhan KUBAT, Ahmet KARAKUŞ, Zir. Yük. Müh. Muhittin ÜNAL, Arş. Gör. Kasım Eren TUNA, Su Ürn. Yük. Müh. Bilgen BAŞKAYA'a teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamda ve hayatımda manevi katkılarını esirgemeyen kıymetli annem Halide Hanım'a, babam Bekir Bey'e, abim Burakcan KARA'ya, kardeşim Ahmet Buğra KARA'ya, yengelerim Ayşe Çiler KARA ve Nazan KARA'ya, yiğenim Mehmet Berk KARA'ya, teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖZ	I
ABSTRACT.....	II
GENİŞLETİLMİŞ ÖZET	III
TEŞEKKÜR.....	V
İÇİNDEKİLER	VI
ÇİZELGELER DİZİNİ	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ	X
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	XII
1. GİRİŞ	1
1.1. Türkiye’de Tarım	2
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	9
3. MATERYAL YÖNTEM	19
3.1. Materyal	19
3.2. Yöntem.....	20
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	23
4.1. Adana Hakkında Genel Bilgiler	23
4.2.Araştırma Bulguları	27
4.2.1. Genç Çiftçilerin Demografik Özellikleri	27
4.2.2. İşletme Bilgileri	29
4.2.3. Genç Çiftçilerin Sigortalılık Durumu.....	32
4.2.4. Genç Çiftçilerin Tarım Dışı Gelirleri	33
4.2.5. Arazi varlığı.....	33
4.2.6. İşletme giderleri.....	34
4.2.7. Büyükbaş Hayvan Varlığı	35
4.2.8. İşletmedeki Diğer Hayvan Varlıkları.....	36
4.2.9. Çiftçilerin Desteklerden Haberder Olma Durumu.....	36
4.2.10. Genç Çiftçilerin Üretimde Kullandıkları Sermaye Kaynakları	37

4.2.11. Genç Çiftçilerin İşletmelerini Büyütme Düşüncesi	38
4.2.12. Genç Çiftçilerin Destekleme Öncesi ve Sonrası Mal Varlığı	38
4.2.13. Hayvancılık Faaliyetlerinde Yaşanan Sorunlar	39
4.2.14. Genç Çiftçilerin Büyükbaş Hayvancılık Yapma Amaçları.....	42
4.2.15. Genç Çiftçilerin Destek Hakkındaki Düşünceleri	43
4.3. Eğitim Düzeyleri ile Bazı Değişkenler Arasındaki İlişki.....	43
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	51
5.1. Sonuçlar	51
5.2. Öneriler	52
KAYNAKLAR	55
ÖZGEÇMİŞ	61
EKLER.....	62

ÇİZELGELER DİZİNİ

SAYFA

Çizelge 4.1. Adana Arazi Varlığı.....	24
Çizelge 4.2. 2012-2019 Adana İli Arazi Varlığı ve Dağılımı	25
Çizelge 4.3. Adana İlindeki 2013-2017 yılları arasındaki Büyükbaş Hayvancılık.....	25
Çizelge 4.4. Adana'nın İlçelerindeki Büyükbaş Hayvancılık Verileri 2013-2018	26
Çizelge 4.5. Üreticilerin sosyo-demografik özellikleri	27
Çizelge 4.6. Hanehalkı özellikleri.....	28
Çizelge 4.7. Çiftçilik yapma süreleri	29
Çizelge 4.8. İşletme Bilgileri	30
Çizelge 4.9. Arazi Varlığı	34
Çizelge 4.10. İşletme Giderleri (TL).....	34
Çizelge 4.11. 2016-2017 Yıllarında Hibe Alan Üreticilerin Büyükbaş Hayvan Varlıkları.....	35
Çizelge 4.12. Küçükbaş Hayvan Varlığı.....	36
Çizelge 4.13. Destekten Haberdar Olunan Kaynaklar	37
Çizelge 4.14. Başvuruda Etkili Olan Kişi	37
Çizelge 4.15. Üretim Masraflarını Karşılama Şekli.....	38
Çizelge 4.16. İşletme Büyütmede Kullanılacak Sermaye Şekli.....	38
Çizelge 4.17. İşletme Mal Varlığı (adet).....	39
Çizelge 4.18. Hayvancılık Faaliyetlerinde Yaşanan Sorunlar	40
Çizelge 4.19. Destek Sonrası Değişiklikler	41
Çizelge 4.20. Büyükbaş Hayvancılık Yapmadaki Amaçlar.....	42
Çizelge 4.21. Çiftçilerim destekleme hakkındaki düşünceleri.....	43
Çizelge 4.22. Yaş grupları ile eğitim düzeyleri arasında ANOVA testi	44
Çizelge 4.23. Eğitim düzeyleri ile yaş grupları arasındaki farkın kaynağını belirleyen LSD testi	44

Çizelge 4.24. Eğitim düzeyleri ile borç artışı arasındaki ANOVA testi	45
Çizelge 4.25. Eğitim düzeyleri ile borç artışı arasındaki farkın kaynağını belirleyen LSD testi	45
Çizelge 4.26. Eğitim düzeyleri ile ümit artışı arasındaki ANOVA testi	46
Çizelge 4.27. Eğitim düzeyleri ile ümit artışı arasındaki farkın kaynağını belirleyen LSD testi	46
Çizelge 4.28. Eğitim düzeyleri ile işi sahiplenme arasındaki ANOVA testi	47
Çizelge 4.29. Eğitim düzeyleri ile işi sahiplenme arasındaki farkın kaynağını belirleyen LSD testi	47
Çizelge 4.30. Eğitim düzeyleri ile yaşadığı yere bağlılık arasındaki ANOVA testi	48
Çizelge 4.31. Eğitim düzeyleri ile yaşadığı yere bağlılık arasındaki farkın kaynağını belirleyen LSD testi	49

ŞEKİLLER DİZİNİ

SAYFA

Şekil 3.1. Adana İli Haritası.....	21
Şekil 3.2. Destek Kapsamında Verilen Hayvanlar.....	21
Şekil 3.3. Destekle Verilen Hayvanların Buzağıları	22
Şekil 4.1. İşletme Faaliyet Alanı.....	31
Şekil 4.2. Traktör Varlığı	32
Şekil 4.3. Sosyal Güvence Durumu	32
Şekil 4.4. Tarım Dışı Gelir.....	33

SİMGELER VE KISALTMALAR

TCRG	: Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete
GTHB	: Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
KKEP	: Kırsal Kalkınma Eylem Planı
ÇSGB	: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
AB	: Avrupa Birliği
ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

1. GİRİŞ

Dünya da ve ülkemizde nüfusun giderek artması ve gıdaya olan ihtiyacın çoğalması tarımın öneminin daha da artmasına neden olmuştur. Dünya genelinde salgın haline gelmiş olan COVID19 nedeniyle insanların doğal beslenmesi açısından kendi üretimlerini yapmak amacıyla tarımı daha önemli hale getirmiştir. Artan önemine rağmen, tarımla uğraşan kesim yaşlanmış, genç üreticiler tarımdan uzaklaşmıştır.

Tarımda azalan genç nüfus, tarımsal üretimde dışa bağımlılığın ve çarpık kentleşmenin artmasına neden olarak ülkede bazı ekonomik ve sosyal sorunların çoğalmasını desteklemiştir. Özellikle gelişmiş ülkeler olmak üzere, dünya genelindeki gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde, tarımsal faaliyetler ile yaşamını sürdüren çiftçiler için, yaşlanma önemli bir konu olarak tartışılmaktadır (Leonard ve ark., 2017). Tarımsal nüfusun yaşlanması dünya genelinde bir sorundur. Amerika Birleşik Devletleri'nde ortalama çiftçi yaşı 57 (Mills-Novoa, 2011), Avrupa'daki çiftlik sahiplerinin üçte birinin yaşının 65 yaş ve üzeridir (Adas, 2004). Diğer taraftan üye ülkelere göre de, söz konusu rakamlar değişebilmektedir. Polonya, 35 yaş altı çiftçi sayısı açısından en yüksek orana (%14,7) sahip iken, bunu Çek Cumhuriyeti (%11,7) ve Avusturya (%10,7) izlemektedir. Portekiz ve Kıbrıs'ta genç çiftçilerin, tüm çiftlik yöneticilerinin sadece %2,6'sını oluşturduğu belirtilmiştir (Augère-Granier, 2015).

Tarımsal faaliyetler ağır işgücü gerektirdiğinden her ülke kendine göre farklı programlar, destekler uygulayarak tarımdaki nüfusun yaşlanmasını önlemeye çalışmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu 2015 yılı verilerine göre (TÜİK, 2016), 40 yaş altı nüfus, toplam nüfusun yaklaşık %65'ini oluşturmaktadır. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (2015) yaklaşık 55 olan ortalama çiftçi yaşını dikkate alarak, çiftçiliğin kırsal alanda yaşayan gençler için (40 yaş ve altı) cazip bir meslek haline getirilmesine yönelik teşvik unsurlarını düzenleyeceğini belirtmiştir. Türkiye'de genç çiftçi; 18-40 yaş aralığında, kırsal alanda ikamet eden/etmek

isteyen ve tarımsal faaliyet gösteren/göstermek isteyen gerçek kişiler olarak tanımlanmaktadır (TCRG, 2017).

1.1. Türkiye’de Tarım

Tarım sektörü; 1920 yılından bugüne kadar sosyal ve ekonomik alanlarda önemli görevler sürdürmüştür. Türkiye ekonomisinde tarım sektörü nüfusun beslenmesi, ham madde ihtiyacının karşılanması, milli gelire, istihdama ve ihracata katkı sağlama ve sanayiye sermaye aktarma gibi önemli bir sektör olmasının yanı sıra ekonominin demirtaşlarını oluşturmaktadır (Altıntaş ve ark.2019).

Son yıllarda Türkiye’de özellikle genç nüfus tarım sektöründen ayrılmaktadır. Toprakların miras yoluyla parçalanması, makinalı tarım, kırsal kesimde ekonomik ve sosyal imkânların azlığı, gençlerin daha önce başlayan göçünü hızlandırmıştır (Unakıtan ve Başaran, 2018). Tarımdaki nüfusun yaşlanması konusunda tarımsal faaliyetlerde azalma başlamış ve araziler atıl duruma gelmiştir. Türkiye’de de, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2015 yılı verilerine göre (TÜİK, 2016), 40 yaş altı nüfus, toplam nüfusun yaklaşık %65’ini oluşturmaktadır. Aynı verilere göre, Türkiye’de 2015 yılında 15+ yaş grubunda toplam 26.621.000 kişi çalışmakta olup, istihdam edilenlerin %52,2’si hizmet, %20’si sanayi, %20,6’sı tarım ve %7,2’sinin inşaat alanında istihdam edilmekte olduğu görülmüştür.

Türkiye’de son yıllarda, tarımdaki genel istihdam düzeyi azalma göstermekle birlikte, özellikle genç nüfusun tarım sektöründen ayrılmasının önemli bir ivme kazanmış olduğu görülmektedir. Köylerde yaşayan nüfusun büyük ölçüde yoksul olması, toprak mülkiyetinin miras yoluyla bölünmesi ve toprakların bölünerek küçülmesi, makineli tarımın artmasıyla tarımsal istihdamın azalması, kırsalda eğitim, sağlık ve boş zaman imkânlarının yetersiz oluşu, 1950’lerden sonra kente göçü tetiklediğini ifade etmiştir (Bıçkıcı, 2011).

Türkiye’de son yıllarda, tarımda özellikle genç nüfusun sektörden ayrılmasında önemli bir artış görülmektedir. Genç nüfusun köyden şehre göç

etmesinin nedenlerinden birisi de hayvancılığın azalmasıdır. Bu nedenle Ülkemizde hayvancılığı geliştirmek ve genç nüfusun göç nedenlerini azaltabilmek için Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından hazırlanan Kırsal Kalkınma Eylem Planı (KKEP) raporunda Genç Çiftçilerin Teşvik Edilmesi ele alınmış ve 81 ilde genç çiftçilerin desteklenmesi planlanmıştır. Genç çiftçi kavramı değişik kaynaklarda, birçok özelliği benzer olmakla birlikte, farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Türkiye’de Resmi Gazetede yayınlanmış olan genç çiftçi tanımlamasına göre ise; 18-40 yaş aralığında, kırsal alanda ikamet eden/etmek isteyen ve tarımsal faaliyet gösteren/göstermek isteyen gerçek kişiler olarak ifade edilmektedir. Türkiye’de nüfusunun yaklaşık yarısı 30 yaşın altındadır. Ülke genelinde işsizlik söz konusudur ve istihdam olanaklarının artırılması gerekmektedir. Gerek gençlere iş imkanı sağlamak gerekse gençlerin kırsalda kalabilmesi için alternatifler geliştirilmektedir. Genç çiftçi destekleri 2016 yılında başlamıştır ve gerek bitkisel üretim gerekse hayvansal üretimde bulunanları kapsamına almaktadır. Türkiye nüfusunun yaklaşık olarak yarısının 30 yaş altında olması, gençlerin istihdam olanaklarının daha da artırılmasını ve bunların sürdürülebilir olmasını gerektirmektedir. Gelir yetersizliği, köylerdeki sosyal olanakların sınırlı olması, toprakların parçalı ya da çok az olması, kırsalda alternatif iş imkânlarının azlığı gibi nedenlerde gençler tarımdan uzaklaşmaktadır. Gençlerin tarımdan uzaklaşması; kırsalda yaşayan nüfusun yaşlanması ve azalması gibi sorunları da beraberinde getirmektedir.

Kırsal kesimde tarımın getirisinin düşük olmasının yanında geçmişten beri yaşanan sıkıntılardan olan eğitim, sağlık, ulaşım hizmetlerinin yetersiz olması ve sosyal imkânların olmayışı, gençleri kırsaldan ve tarımdan ayrılmaya itmektedir. Tüm bu sebeplerden dolayı kırsal kesimden kente göç artmakta ve köylerdeki nüfus yaşlanmaktadır. Bilinen bu problemlerden başka, değişen yüzyılın verdiği sorunlar da köyleri etkilemektedir. Köylerde gençlerin internet olanaklarından yeterince yararlanamaması, evlenme yaşında olan genç erkek bireylerin köy ortamında yaşayacak eş bulamama sorunu, genç kadın bireylerin ise köyde

yaşamının ve tarımda çalışmanın ağır fiziksel güç gerektiğini düşünmeleri köy yaşamını ve tarımı terk etmeleri için sebep olarak görülmektedir.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (GTHB) tarafından hazırlanmış olan Kırsal Kalkınma Eylem Planı (KKEP) 2015-2018 raporunda, Tedbir 1.1.3. Üreticilere Yönelik Eğitim ve Danışmanlık Hizmetlerinin Geliştirilmesi altında, KE8 (B) ile Genç Çiftçilerin Teşvik Edilmesinden bahsedilmiş olup, söz konusu desteklemelerin 81 il genelinde, GTHB ana sorumluluğunda olmak üzere, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB), Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Avrupa Birliği (AB) Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) ve İŞKUR işbirliği çerçevesinde, 2015-2018 yılları arasında yapılacağı vurgulanmıştır. Söz konusu raporda; ülkemizde hâlihazırda yaklaşık 55 olan ortalama çiftçi yaşı dikkate alındığında, çiftçiliğin kırsal alanda yaşayan gençler (40 yaş ve altı) arasında cazip bir meslek haline getirilmesine yönelik teşvik unsurlarını düzenleyen eğitim-destekleme programı başlatılacağı vurgulanmıştır (GTHB, 2015).

Ülkemizde, genç çiftçilere yönelik olarak spesifik bir destek programı, ancak 2016 yılında yayınlanmış olan bir yasal düzenleme ile gerçekleştirilmiştir. Önceki yıllarda sunulan projelerde genç çiftçilere ekstra puan verilerek desteklenmeye çalışılıyordu.

26 Şubat 2016 tarih ve 29636 sayılı Resmi Gazetede (TCRG, 2016a) yayınlanmış olan 2016/8540 sayılı “Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesine İlişkin Karar” Bakanlar Kurulu Kararı, genç çiftçi desteklerine yönelik oluşturulmuş olan spesifik bir ilk yasal düzenleme olduğu ifade edilebilir. Bu Kararın amacı; tarımda sürdürülebilirliğin sağlanması, genç çiftçilerin girişimciliğinin desteklenmesi, gelir düzeyinin yükseltilmesi, alternatif gelir kaynaklarının oluşturulması ve genç kırsal nüfusun istihdamına katkı sağlayacak kırsal alandaki tarımsal üretime yönelik projeleri desteklemektir. Bu Karar, 1/1/2016 – 31/12/2018 tarihleri arasında kırsal alanda yaşayan genç çiftçilerin, mahallinde uygulayacağı bitkisel, hayvansal, yöresel tarım ürünleri ve tıbbi ve aromatik bitki üretimine yönelik projelere otuzbin TL’ye kadar hibe

ödenmesine ilişkin hususları kapsamaktadır. Bu Karara göre; genç çiftçilerin, bu program kapsamında verilen hibeden sadece bir kez yararlanabileceği, ayrıca proje konusunda GTHB'nın diğer hibe programlarından yararlananların, bu programdan yararlanamayacağı belirtilmiştir.

5 Nisan 2016 tarih ve 29675 sayılı Tebliğ (TCRG, 2016b) ile genç çiftçilere sağlanacak hibe desteğinin koşulları daha da detaylandırılmıştır. Bu Tebliğ ile programın proje konuları, başvuru yeri, genç çiftçilerde aranan şartlar ve istenilecek belgeler açıklanmıştır.

31 Mart 2017 tarih, 30024 sayılı, 2017/10 numaralı Tebliğ ile söz konusu genç çiftçi desteği hibe projesi başvuru konuları, koşulları detaylı olarak açıklanmıştır (TCRG, 2017). Bunda da hibe tutarının, 2016 yılında olduğu gibi 30.000 TL olduğu belirtilmiştir. Program kapsamında illerde desteklenecek genç çiftçi sayısı ve hibe miktarı; Kalkınma Bakanlığı ve Türkiye İstatistik Kurumunun belirlemiş olduğu, kırsal alandaki yerleşim birimleri sayısı, genç çiftçi nüfusu, kırsal alan nüfusu ve sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi kriterleri ve programın yıllık bütçesi dikkate alınarak belirleneceği vurgulanmıştır.

2017 yılından yayınlanan Tebliğ ile Genç Çiftçi Desteği Programının proje konuları şunlardır (TCRG, 2017);

- (a) Hayvansal üretime yönelik destekleme projeleri kapsamında;
 - 1) Büyükbaş hayvan yetiştiriciliği, tesis yapımı ve hayvan alımı,
 - 2) Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği, tesis yapımı ve hayvan alımı,
 - 3) Arı ve arı ürünleri yetiştiriciliği,
 - 4) Kanatlı yetiştiriciliği ve tesis yapımı,
 - 5) İpekböceği yetiştiriciliği ve tesis yapımı,
- b) Bitkisel üretime yönelik destekleme projeleri kapsamında;
 - 1) Kapama meyve bahçesi tesisi,
 - 2) Fide, fidan, iç ve dış mekân süs bitkisi yetiştiriciliği,
 - 3) Kontrollü örtü altı yetiştiriciliği,

- 4) Kültür mantarı üretimi,
- c) Yöresel  r nler ile tıbbi ve aromatik bitki üretimi, işlenmesi, depolanması ve paketlenmesine yönelik destekleme projeleri kapsamında;
 - 1)  ok yıllık tıbbi ve aromatik bitki üretimi, işlenmesi, depolanması ve paketlenmesi,
 - 2) Coğrafi işaretli, organik veya iyi tarım uygulamalı bitkisel ve hayvansal  retim,
 - 3) Coğrafi işareti olan gıdaların üretimi, konularını kapsar.

Başvuru yapacak genç çiftçilerde aranan şartlar ise Şunlardır (TCRG, 2017):

- a. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,
- b. Bu Tebliğın yayımlandığı tarih itibarıyla 18 ya ını doldurmuş, 41 ya ından gün almamış olmak,
- c. Okur-yazar olmak,
- d. Başvuru tarihi itibarıyla ücretli çalışan olmamak,
- e. Başvuru tarihi itibarıyla örgün eğitime devam ediyor olmamak,
- f. Başvuru tarihi itibarıyla Katma Değer Vergisi (KDV), gerçek ve basit usulde vergi mükellefi olmamak,
- g. Hayvansal üretime yönelik, büyükbaş ve k   kba  hayvan yetiştiriciliği, tesisi yapımı ve hayvan alımı konulu proje başvuruları için bu Tebliğın yayımlandığı tarih itibarıyla 15 adet büyükbaş veya 50 adet k   kba tan fazla hayvan sahibi olmamak,
- h. Arı ve arı ürünleri yetiştiriciliği konulu proje başvuruları için bu Tebliğın yayımlandığı tarih itibarıyla 50 adetten fazla arılı kovan sahibi olmamak,
- i. 5/4/2016 tarihli ve 29675 sayılı Resm  Gazete’de yayımlanan Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Genç  ift i Projelerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2016/16) kapsamında; hibeden faydalanmı ,

- hibe sözleşmesi imzalamaya hak kazandığı halde sözleşmeyi imzalamamış,
hibe sözleşmesi iptal edilmiş veya genç çiftçi proje değerlendirme komisyonunca başvurusu reddedilmiş olmamak,
- j. Aynı proje konusunda Bakanlığın diğer hibe programlarından yararlanmış olmamak,
- k. Bu maddenin (ç), (e), (f), (g), (ğ) ve (h) bentleri hükümlerine tabi kişilerin eşi olmamak.

Bu program; nüfusu yirmi binden az olan yerleşim birimlerini ve 6360 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce tüzel kişiliği olan ve yirmi bin nüfusun altındaki yerleşim birimlerini kapsar. 2016 yılında verilmiş olan Genç Çiftçi Projesi Desteği kapsamında, yaklaşık 15.000 genç çiftçiye çeşitli projeleri karşılığı olarak 450 milyon TL'lik hibe kullandırıldı. Bu bütçenin 337 milyon TL'si büyükbaş/küçükbaş hayvancılık projelerinde, 68 milyon TL'si arıcılık ve kanatlı projelerinde, 45 milyonu ise bitkisel üretim projeleri için kullandırıldı. Hayvancılık projeleri kapsamında; 8.514 genç çiftçiye kişi başı 6 adet olmak üzere toplam 51.084 büyükbaş hayvan ve 2.680 genç çiftçiye ise kişi başı 40'ar adet olmak üzere 107.200 adet koyun/keçi teslim edildi. Arıcılık ve kanatlı projeleri kapsamında 2.264 genç çiftçiye 68 milyon TL ve bitkisel üretim projeleri kapsamında 1.520 genç çiftçiye 45 milyon TL hibe verildi (GTHB, 2017).

2017 yılında verilmiş olan Genç Çiftçi Projesi Desteği kapsamında; 161.529 genç çiftçinin başvurusunun değerlendirilmesi sonucunda, 16.067 adedi hibe almaya hak kazanmıştır. 483 milyon TL'lik hibe desteği kullanılacağı belirtilmiştir. Bu projeler içerisinde yer alan büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık projeleri kapsamında 165 bin 400 adet hayvan dağıtımı gerçekleştirilmiştir (GTHB, 2018).

Adana ilinde genç çiftçi projesi kapsamında ise 2016 yılında 106 kişiye 530 adet 2017 yılında ise 214 kişiye 1.070 adet büyükbaş hayvan dağıtımı yapılmıştır. 2013-2018 yılları arasındaki büyükbaş hayvancılık verilerinin toplamına

bakıldığında artış olduğu gözlemlenmektedir. Bu nedenle çalışmanın amacı, Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesi programı kapsamında dağıtılan büyükbaş hayvan desteğinden faydalanan Adana'nın Yüreğir, Çukurova, Sarıçam, Feke, Saimbeyli, Ceyhan, Karaisalı, İmamoğlu, Yumurtalık, Karataş, Aladağ, Kozan, Pozantı ve Tufanbeyli ilçelerindeki genç çiftçilerin destekler konusundaki düşüncelerini belirlenmesini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Carbone and Sublio (2008), "Tarımda Kuşak Devri: Yaşlanma Dinamikleri ve AB'nin Genç Çiftçilere Destek Politikaları" adlı çalışmada Avrupa tarımının rekabet edebilirliğinin en zayıf noktalarından biri olan genç çiftçilerin durumunu incelemişlerdir. Genç çiftçilerin eksikliği, yetersiz bir üretimsel ciro oranının etkisinin, eski çiftliklerin sektörden çıkmasının yeni çiftliklerin girişiyle dengelenmemesi olduğu göz önüne alındığında, sektörün kendisinin hayatta kalması riskini ortaya koymakta olduğunu ve sektörün rekabet edebilirliği, yaşlı çiftçilerin yatırım ve yenilik eğilimlerinin düşük olduğu belirlenmiştir.

Aggelopoulos (2010) yaptığı çalışmada Orta Makedonya Bölgesi Bölgesel Operasyonel Programlarında yer alan bir çiftlik örneğinin yaşayabilirlik düzeyindeki gelişmeleri ortaya koymaktadır. Çiftliklerin nihai ekonomik uygulanabilirlik düzeyini formüle ederken, temel sosyo-ekonomik parametrelerin etkisinin nasıl değişebileceğine dair bir analiz değerlendirmesi yapıldığını belirtmiştir. Yatırım planlarının tamamlanmasından sonra (gelecekteki statü), sonuçlar, finansman programının uygulanmasından sonra çiftliklerin oryantasyonunun, uygun mahsulleri kullanarak çeşitli bölgelerin karşılaştırmalı avantajlarından faydalanmak olduğu gösterilmiştir.

Sezgin (2010) 'Çiftçilerin Tarımsal Yayımın Finansmanına Katılma İsteklerini Etkileyen Faktörlerin Analizi: Erzurum İli Örneği' adlı çalışmada Erzurum ilinin 7 ilçesinde 169 çiftçi ile anket yolu ile veri toplanmıştır. Çalışmada Limdep paket programında regresyon analizi kullanılarak verilerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda çiftçilerin, hem kamu yayın sisteminin iyileştirilmesini hem de özel yayın sistemini teşvik edilmesine yönelik iyileştirmelerin yapılması vurgulanmıştır.

Çoşkun ve Zaman (2012) 'Kentlere göç eden kırsal nüfusun kentsel uyumu ve kentleşme düzeyleri üzerine uygulamalı bir araştırma: Erzurum kenti örneği' çalışmalarında Erzurum ilindeki 26 farklı semt ve mahallesinde yapılan anket

uygulamasında kente göç eden kırsal nüfusun kentsel uyumu ve kentleşme düzeyi üzerine incelemeler yapmışlardır. Yapılan çalışmada, Erzurum ilinde kente göç edip yerleşen kırsal nüfusun kente ve kent yaşamına uyumu ile ilgili çeşitli sonuçlar ortaya koyduklarını bildirmişlerdir.

Yılmaz (2012) yaptığı çalışmada, Antalya yöresindeki pamuk üretimi maliyeti ve karlılığını ortaya koyularak, uygulanan destekleme politikalarının üretici üzerindeki etkisini değerlendirmektedir. Araştırma alanında ki işletmecilerin %75,5'i devletten pamuk ürün teşviki almaktadır. Görüşülen işletmelerin, devlet tarafından sağlanan pamuk prim desteklemesini yeterli bulmamaktadır. İşletmecilerin karşılaştığı sorunların ve prim ödemelerinin oldukça önemli olduğuvurgulanmıştır.

Yılmaz (2012) 'Türkiye'de Kırsal Nüfusun Değişimi ve İllere Göre Dağılımı (1980-2012)' adlı çalışmada, 1980-2012 yılları arasındaki nüfusun değişimini incelemiştir. Çalışmada 1980 yılından sonra kırsal nüfusun genellikle miktar olarak da oransal olarak da azalma eğilimi olduğunu bildirmiştir. Özellikle 2000-2012 yılları arasındaki 12 yıllık dönemde kırsal nüfus hızla azalmış, yaklaşık olarak 24 milyon olan kırsal nüfusun 17 milyona düştüğünü belirtmiştir. Ülkemizdeki toplam kırsal nüfusun ve illerin kırsal nüfuslarının değişimini başta göç olmak üzere, yeni il ve ilçelerin kurulması ile belediye sınırlarının genişletilmesi gibi çok sayıda faktörün etkilediğini ortaya koymuştur.

Kızılaslan ve Ünal (2013) 'Çiftçilerin Tarımsal Yayım Farkındalıklarının Belirlenmesi' adlı çalışmada Tokat İlinin Erbaa ilçesinde 8 köy 67 çiftçi ile görüşülerek yapılan araştırmanın veriler Khi-Kare testi ve Wilcoxon işaretli sıralar testi ile değerlendirmiştir. Araştırma da çiftçilerin yaşları ile tarım bilgilerinin ve tekniklerinin arasında bir bağımlılığın olduğu, eğitim düzeylerinin ise interaktif programları izlemede etkili olduğu belirlenmiştir. Çiftçilere tarımsal alanın amaçları, kullanımları hakkında da bilgilendirmenin daha fazla yapılması gerekmekte olduğunu vurgulamışlardır.

Şanal (2013) ‘Erzurum İli Büyükbaş Hayvancılık İşletmelerinin Etkinlik Analizi’ isimli çalışmanın amacı Erzurum ilinde büyükbaş hayvancılık yapan işletmelerin ekonomik analizini yapmak, etkinliklerini hesaplamak ve etkinliği etkileyen faktörleri belirlemektir. Araştırmanın ana materyalini, 7 ilçede 75 karma işletme (hem süt hem besi) ile yüz-yüze yapılan anket verileri oluşturmaktadır. Çalışmanın sonucunda, çiftçilerin devlet destekli projelerden haberdar edilmeleri, çiftçi eğitim programlarının içeriklerinin çiftçinin ihtiyacına göre düzenlenmesinin gerekli olduğu ve geleneksel işletmelerin piyasa odaklı ticari işletme hüviyeti kazanmaları için çiftçilerin bilinçlendirilmeleri ve entegre işletmelere dönüştürülmeleri teşvik edilmeleri gerektiğini vurgulamışlardır.

Kontogeorgos ve ark. (2014) ‘Yunanistan Tarım Bakanlığı’nın Genç Çiftçiler Tarafından Algılanan Hizmet Kalitesi: Hizmet Eşitliği Yaklaşımı” isimli yaptıkları çalışmada Orta Makedonya - Yunanistan’daki Kırsal Kalkınma ve Gıda Bakanlığı tarafından sağlanan hizmet kalitesini belirlemek amacıyla 146 genç çiftçi ile görüşüldüğü belirtilmiştir. Sonuçlar bakanlığın sunduğu hizmetlerin kalite seviyesinin tatmin edici olmadığını göstermiş ve kalite boşlukları, MRDF çalışanlarının “sosyal becerileri” ile ilgili kalite özelliklerinde gözlenmekte olduğunu bildirmişlerdir.

Wang (2014) “Küçük Ölçekli Tarımsal İşletmelerde Genç Çiftçilerin İşe Alınması: Yapısal Politika Perspektifi” adlı derlemede genç çiftçilere yönelik mevcut önlemleri sistematik olarak gözden geçirerek genç çiftçi alımına yönelik bir politika çerçevesi amacıyla yaptığı çalışmada; daha yaşlı bir aile üyesinden gelen mirasın, çiftlik işletmeciliği yapan diğer giriş kanallarından genç çiftçileri işe almanın en uygun yolu olduğunu göstermekte olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda, genç çiftçiler için kurulum yardımı ve erken emeklilik planı nesiller arası çiftlik transferini teşvik etmek için birleştirilmiş araçlar olarak görülmektedir. Bununla birlikte, genç çiftçilerin küçük ölçekli tarıma katılması için başarıyla işe alınması, çiftlik iyileştirme programı, tarımsal yayım hizmeti, çiftlik sıralaması tavsiyesi, kurulum döneminde vergi indirimi dâhil olmak üzere diğer ek önlemlerin

alınması için de gerekli olduğu gözlemlenmiştir. Sonuç olarak, küçük işletmelerde tarım getirilerinin sınırlandırılması göz önüne alındığında, kırsal ekonomik faaliyetlerin tarım dışı yeni işletmeleri destekleme biçiminde çeşitlendirilmesi, kırsalda yeni nesil girişimcilerin kurulması için alternatif bir yaklaşım olabileceğini bildirmiştir.

Bozkıran (2015) Isparta ilinde yaptığı lavanta üretiminin köylerdeki üreticileri ve işleyen firmalar ile yüzyüze görüşmeler yaparak sosyo-ekonomik analizlerini yapmıştır. Bir yağ bitkisi olması itibarıyla lavantanın devlet destek mekanizmalarında dikkate alınmasının lavanta tarımı ve üreticilerinin geleceği açısından önem taşıdığını vurgulamıştır.

Kimaro (2015)' "Kırsal Gençliğin Tarımsal Faaliyetlere Katılımını Belirleyen Faktörler: Tanzania, Moshi Kırsal Bölgesi'nde Kahe Doğu Bölgesi Örneği" adlı çalışmasında tarımın kırsal gençlik üzerine etkilerini araştırmak için anketler ve görüşmeler yoluyla Moshi bölgesindeki Kahe East Ward'dan veri toplamıştır. Ankete katılanların çoğunluğunun, işçi olarak çalışmak veya aile çiftliklerine katılmak yerine kendi çiftliklerine daha fazla yatırım yapmak istedikleri tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, Kahe'deki kırsal gençlere, tarıma katılımları yoluyla sosyoekonomik ihtiyaçlarının karşılanabileceğini göstermiştir. Bu ihtiyaçlar arasında yiyecek, eğitim ve sağlık hizmetleri de dâhildir. Ayrıca, yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, aile geçmişi, kredi imkânları, arazi varlığı, tarımsal bilgi düzeyi, iş alternatiflerinin eksikliği ve algıların kırsal gençliğin tarımsal faaliyetlere katılımını etkileyen önemli faktörler olduğu belirlenmiştir.

Adamowicz (2016) "Avrupa Birliği Tarım Politikasının Bir Parçası Olarak Genç Çiftçilere Destek" adlı çalışmasında Avrupa Birliği'ndeki durumu arka planında Polonya'daki genç çiftçilerin problemiyle teori, ulusal ve Avrupa tarımındaki rolleri, Ortak Tarım Politikası ve ulusal tarım politikası tarafından desteklenen bakış açılarıyla ele almıştır. Genç çiftçilerin tanımlanması, sağlanan yardımın şeklini ve kapsamını ve Polonya'daki bu çiftçi grubunun özellikleri, temelleri ve etkilerini belirlemesiyle, genç çiftçiler tarafından sunulan başvuruların

analizi ve ulusal kurumlar tarafından değerlendirilmelerinin sonuçları ve verilen yardım ve ödemelerin doğrulanması belirtilmiştir. Temel sonuç, yaşlı çiftçilerin de dâhil olduğu kırsal alanların diğer sosyo-ekonomik problemleriyle bağlantılı olarak genç çiftçilerin sorunlarını düşünmenin ve çözümlerin gerekli olduğunu belirtmiştir.

Çapadağ (2017) ‘Erzurum İli Yakutiye İlçesi Büyükbaş Hayvancılık İşletmelerinin Yapısal Özellikleri’ adlı çalışmada Yakutiye İlçesine bağlı köylerden seçilen 235 büyükbaş hayvancılık işletme sahibiyle görüşülerek yapılan anket çalışmasında, ortalama yaşın 47 olduğu, sığır yetiştiriciliğinin ortalama 27 yıldır yapıldığını ve %51,6’sının sığır yetiştiriciliğini severek yaptığı tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucunda ise işletme sahiplerine eğitim ve destek verilmesinin yararlı olacağı önerisi geliştirilmiştir.

Szafraniec ve ark. (2017) yaptıkları çalışmada Polonya, Romanya ve Rusya’da kırsal kesimdeki gençlerin işgücü piyasasını analiz etmişlerdir. Yapılan çalışmada, analiz edilen ülkeler arasında benzerlikler ve farklılıklar görülmüştür. Özellikle kırsal alanlardaki gençlerin zorluklarla uğraşmaları buna örnek olmasına rağmen gençlerin gayri resmi istihdam biçimlerine dayanmakta olduğunu bildirmişlerdir.

Ünal (2017) ‘Çiftçilerin Tarım Sigortası Yaptırma Kararlarına Etki Eden Faktörler: Adana İli Örneği’ çalışmasında 2015 yılında 58 köyde yaşayan 115 adet üretici ile yaptığı anket çalışmasında sigorta yaptıran-yaptırmayan üreticilerin sosyo-ekonomik özelliklerini karşılaştırılması için anova, t testi ve kıkare istatistikleri ile verileri incelediğini belirtmiştir. Araştırma sonucunda tarım sigortası yaptırma kararlarının üreticilerin eğitim düzeylerinin, yaşı, cinsiyetinin, hane halkının ve arazi varlıkları gibi etkenlerin etkili olduğunu bildirmiştir.

Akkaya ve Gülçubuk (2018) ‘Kırsal Gençliğin Girişimcilikle İmtihanı: Genç Çiftçi Desteği Uygulaması Üzerine Bir İnceleme’ adlı çalışmada Ankara ilinin Polatlı ilçesinde genç çiftçi projesinden yararlanan 60 çiftçi ile yapılan anket çalışmasında, analitik değerlendirme yapıldığını belirtmişlerdir. Araştırmanın sonucunda %80’ninin destekten yararlandığı için kendini girişimci olarak gördüğü

belirtmiş olmasına rağmen bu konuda en önemli eksiklerinin sermaye olduğunu vurgulamışlardır.

Çelik (2018) yaptığı çalışmada Kahramanmaraş ilinde genç çiftçi projesinden yararlanan 115 kadın girişimci ile yüzyüze görüşerek girişimcilikte oluşan engelleri belirlemiş ve elde edilen bulgular doğrultusunda çözüm önerilerini sunmuştur. Ankete katılan kadınların %58,3'ünün büyükbaş hayvan yetiştiriciliği, %21,7'sinin küçükbaş hayvan yetiştiriciliği, %3,5'inin arıcılık, %6,1'inin ipekböceği yetiştiriciliği, %4,3'ünün meyvecilik, %1,7'sinin seracılık, %4,3'ünün tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği faaliyetleri oluşturmakta olduğu görülmüştür. Kadınlara göre girişimcilik, hane gelirine katkı sağlamak ve çalışma imkânları sunmak olarak belirtmişlerdir. Yapılan çalışma sonuçlarına göre genç çiftçi projesinin bölgede kadın girişimciliği ve sürdürülebilirlik açısından önemli olduğu; faaliyetin devamlı olması kadın girişimcilerin kalkınmasına, gelir düzeyinin artmasına ve gerekli eğitim, bilgilendirme sıklığı önemli parametreler olarak bildirilmiştir.

Gülter ve ark. (2018) 'Çiftçilerin Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanma Eğilimleri: İzmir İli Menderes İlçesi Örneği' adlı çalışmada Menderes İlçesindeki 5 köyde yaşayan 114 çiftçi ile yapılan görüşmede, çiftçilerin bilgi teknolojilerini kullanmada okur-yazar oranının etkisinin olduğunu vurgulamışlardır.

Unakıtan ve Başaran (2018) 'Genç Çiftçi Projesinin Başarısı İçin Bir Öneri: Genç Çiftçi Kooperatifleri' adlı derlemede Tekirdağ İlindeki genç çiftçi projesinden yararlanan çiftçiler ile yüzyüze görüşerek anket çalışması yapmışlardır. Yapılan çalışmada elde edilen verilerin sonuçlarına göre çiftçilerin bekledikleri gelir düzeyine ulaşmadıklarını bildirmişlerdir.

Sav ve Sayın (2018) 'Tarımda Kalma Eğilimini Etkileyen Başlıca Faktörlerin Genel Bir Değerlendirmesi' isimli yaptıkları çalışmada, Türkiye'deki tarım sektörünün istihdam, ihracat, yatırım ham madde temini ve katma değer yaratma gibi ekonomik katkıları nedeniyle önemli bir şekilde sürdürmekte olduğunu belirtmişlerdir. Fakat ülkemizde geleneksel noktada, tarımda giderek azalan

üretici sorunu yaşanmakta olduğunu bildirmişlerdir. Tarımın çok boyutluluğu göz önüne alınarak geniş bir çerçevede üreticilerin tarımdan ayrılma nedenleri incelenerek çözüm yollarının aranması, tarımsal üretim yeterliliği ile ülke refahı ve kalkınma yolunda büyük bir adım olacağı bildirilmiştir.

Nag ve ark. (2018) ‘ ‘Hindistan Kırsal Çiftliğini Etkileyen Öngörülen Faktörler: Gençlerin Tarım Sektöründe Kalma veya Terk Etme Kararları’ adlı çalışmada, ‘‘Tarım sektörüne girip girmemek’’ ile ilgili olarak, Hindistan’ın Doğu Eyaletlerinden gelen kırsal çiftlik gençliğinin gelecekteki kararlarını öngören faktörleri belirleyen etkenlerin araştırılması için, 120 kişilik kırsal alanda yaşayan genç çiftçi ile kişisel görüşme yoluyla görüşülmüş olduğunu belirtmişlerdir. Sonuçlar, kırsal çiftlik gençliğinin yüzde 41,67’sinin gelecekte çiftçiliği bırakacağını gösterdiğini bildirmişlerdir.

Doğan ve ark. (2018) ‘Türkiye’de Genç Çiftçi Proje Desteğinden Yararlanma Düzeyini Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi’ adlı derlemede, Türkiye’nin TR 71 Bölgesi’nde (Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir ve Niğde illeri) anket çalışması yürütülmüş olup 139 desteklenen ve 109 desteğe başvuran fakat desteklemeye hak kazanamayan ile toplam 248 genç çiftçi görüşüldüğü belirtilmiştir. Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, bireylerin genç çiftçi desteklerinden faydalanmaları üzerinde etkili faktörlerden cinsiyet, medeni durum, çiftçilikle uğraşma durumu, ailenin çiftçilikle uğraşma durumu, ikamet edilen yerin nüfusu, sosyal güvence durumu, tarım eğitimi sertifika sahibi olma durumu ve mülk arazi sahibi olma durumu istatistiksel olarak önemli olduğunu bildirmişlerdir.

Hayran ve Gül (2018) ‘Mersin İlinde Çiftçilerin Tarımsal Kredi Kullanım Kararlarını Etkileyen Faktörler’ini inceleyen çalışmalarında rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenen 239 çiftçi ile görüşerek tarım kredi kullanma nedenlerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda ise çiftçilerin bazı sosyoekonomik özelliklerinin ve bilgi arama davranışlarının tarımsal kredi kullanma kararlarını etkilediğini bildirmişlerdir. Aile genişliği, işlenen arazi miktarı, kooperatif ortaklığı ve yazılı materyal okuma değişkenleri çiftçilerin tarımsal kredi kullanımlarını

pozitif yönlü; çiftçinin yaşı, serbest tarım danışmanlığı hizmeti alıp almama ve son bir yılda katıldığı tarımsal eğitim programı sayısı değişkenleri ise negatif yönlü etkilediğini bildirmişlerdir.

Alkan (2019) ‘Antalya İlinde Genç Çiftçi Projesinin Uygulaması ve Sürdürülebilirliği Üzerine Bir Araştırma’ adlı çalışmada, Antalya ilinde 2016 yılında Genç çiftçi projesinden yararlanan 127 kişi ile yüzyüze yapılan anket çalışmasında çiftçilerden elde edilen veriler kapsamında GZFT (SWOT) analizi yapmıştır. Analiz sonuçlarında 124 kişinin evli olduğu, 3’ünün bekâr olduğu, %15’inin erkek, %85’nin kadınlardan oluşturmakta olduğu ve eğitim durumlarına bakıldığında %46,6’sının ilkokul, %40,2’sinin ortaokul ve %8,7’sinin lise ve yükseköğrenim mezunu olduğu, ortalama yaşlarının ise 31,2 olduğu gibi parametreler oluşturduğunu belirtmiştir. Çalışmanın sonucunda; tarımda sürdürülebilirlik, gençlerin çiftçiliğe özendirilmesi ve ülke tarımının güvence altına alınması için bölgenin şartları göz önünde bulundurularak projeler geliştirilmesi, hibe destek miktarının proje uygulaması için yeterli hale getirilmesi ve bilinçli tarım faaliyetleri için danışmanlık ve eğitim çalışmalarının artırılması GÇP’nin başarıya ulaşması için büyük önem taşımakta olduğunu bildirmiştir

Berk ve Armağan (2019)’nın Niğde ilinde yaptıkları anket çalışmasında 85 genç çiftçinin sorunları tespit ve çözüm önerilerini incelenmiştir. Araştırmacılar, yapılan anket sonuçlarında kırsal alanın olumlu yönlerine karşı, tarımsal faaliyeti terk etmeyi düşündüğünü ve bunun nedenin ise tarım sektörünün yanlış yönetimi, yetersiz tarımsal destekler, mevcut altyapı hizmetlerinin ve çiftçilik yaparken karşılaştıkları finansal sorunlar bilgiye erişim imkânlarında yaşanan sorunlar olarak gösterildiğini belirtmişlerdir. Bu nedenle imkânların iyileştirilmesi ve sosyal imkânların yaygınlaştırılmasının gerekmekte olduğunu bildirmişlerdir.

Altınbaş ve ark. (2019) ‘ “Genç Çiftçi Proje Desteğinin Genç Çiftçilerin Tarımda Kalma Eğilimi Üzerindeki Etkileri: TR83 Bölgesi Örneği, Türkiye “ adlı derlemede, genç çiftçi desteklemeleri hibe programına başvuru yapan üreticilerin sosyoekonomik özelliklerinin incelenerek, kırsal alandan göç eğilimlerinin

belirlenmesi amacıyla desteklemeden yararlanan 120 üretici ve yararlanamayan 140 üretici olmak üzere toplam 260 üretici ile görüşüklerini belirtmişlerdir. Çalışma sonucuna göre göç etme eğilimi olan eğitim seviyesi yüksek, tarımdışı alanlarından gelir sahibi ve köy yaşantısının zorluklarının, yaşam standartını düşük bulanların diğerlerine göre göç etme eğiliminin fazla olduğunu bildirmişlerdir.

Başaranoglu (2019) Isparta İlini sosyoekonomik ve tarımsal potansiyel açıdan temsil edecek şekilde seçilen ilçe ve köylerde tarımsal uğraşlarda bulunan 18-40 yaş arası 110 genç çiftçi ile yapılan anket çalışması yaptığını belirtmiştir. Yapılan çalışmada “Tarımsal Bilinç” faktörünün daha fazla faktör yüküne sahip olduğu ve en önemli açıklayıcı faktör olduğunu bildirilmiştir.

Gedik (2019) ‘Kırsal Kalkınmada Genç Çiftçi Projesi: Tekirdağ İli Örneği’ adlı çalışmada Tekirdağ ilinde 2016-2017 yıllarında Genç çiftçi projesinden yararlanan 106 çiftçi ile görüşüldüğünü belirtmiştir. Çalışmada sosyo-demografik özellikleri ve genç çiftçi projesinin etkilerini incelenmiştir. Sonuç olarak %54’nün kadın çiftçilerin oluşturduğu ve kadın çiftçilerin adlarına özel işletme sahibi olmaları nedeniyle işletme büyütme tercih etmede erkek çiftçilere oranla daha kararlı olduğu ve hayvancılık işletmelerine sahip çiftçilerin ise gelirlerinde artış olmaması nedeniyle borçlandıklarını bildirmiştir.

Kan ve ark. (2019) yaptıkları çalışmada Türkiye’de genç çiftçilerin genç çiftçi projeleri(GEP) kapsamında yararlanıcılarının seçimi. Proje desteklerinden yararlanan genç çiftçilerin hangi özelliklere sahip olduğunu ve seçim kriterlerinin destek programının amaçlarına ne ölçüde hizmet ettiğini belirlemek için bir anket çalışması yapıldığını belirtmişlerdir. Haziran-Ağustos, 2017’de Türkiye merkezinde bulunan TR 71 Bölgesinde gerçekleştirilmiş olup, toplam 248 genç çiftçi (139 destek için,109 destek için seçilmemiş çiftçi) ile görüşülmüştür.Sonuçlar, GEP’den daha fazla yararlanan adayların şu sıralar altında olduğunu göstermiştir: Kadın> evli> 18-30 yaş arası> nüfusu 1000 ya da daha az olan kırsal alanlardan gelen insanlar> tarımsal üretimde eğitim almış olanlar> engelliler / şehitler akrabalar / gaziler ve yıllık geliri 10.000 TL veya daha az olan işletmelerden olanlar. GEP,

kırsal kesimdeki gençleri cesaretlendirerek tarıma yeni bir soluk getirmiştir, ancak bu desteğin ekonomik olarak sürdürülebilir ve uygulanabilir işletmeler yaratmayı amaçlaması gerekmekte olduğunu bildirmişlerdir.

Kurnaz (2019) ‘Samsun İlinde Genç Çiftçi Desteğinden Yararlanan İşletmelerin Sosyal ve Ekonomik Sürdürülebilirlikleri’ çalışmasında 2016 yılında Genç çiftçi projesinden yararlanan 100 kişi ile yapılan anket çalışmasında Tobit ve Logit modelleri ile analiz verileri değerlendirildiğini belirtmiştir. Çalışmaya katılan çiftçilerin %73’nün genç çiftçi projesinin yetersiz olduğunu ve desteğin daha fazla olması gerektiğinin işletmelerin sürdürülebilir olması için önemli olduğunu bildirmişlerdir.

Yılmaz (2019) ‘Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamındaki Genç Çiftçi Ruminant Hayvancılık Projelerinin Verimliliğinin Araştırılması’ çalışmasında Hatay ilinde yapılan genç çiftçi projesinden yararlanan çiftçiler ile görüşmelerinde 62 sorudan oluşan anket çalışması yaptığını belirtmiştir. Bu çalışmada SPPP kullanılarak verilerin frekans analiz yöntemi ile incelendiğini belirtmiştir. Çalışmanın sonucu olarak verim yönü ile uyumlu hayvan dağıtılmadığı, yetiştiricilerinin ise eğitim seviyelerinin düşük olduğu, maddi durumlarının yetersiz olanların projeden yararlanması olarak seçilmesi nedeniyle hayvanların bakımından dolayı sorunlar olduğu bu belirlenen aksaklıklara rağmen hayvancılık yapmakatan memnun olduklarını bildirmiştir.

Everest ve ark. (2019) ‘Çiftçilerin kooperatifçilik eğitimi alma isteğini etkileyen faktörler: Çanakkale ili Örneği’ adlı derleme de yaptıkları çalışmada ilçelerde en fazla tarım kredi kooperatiflerine ortak olan 93 çiftçi ile görüşüldüğünü belirtmiştir. Çalışmada %50’den fazlasının kooperatifçilik konusunda eğitim almak istediklerini bildirmiştir.

3.MATERYAL YÖNTEM**3.1. Materyal**

Çalışmanın ana materyalini, Adana ilinde Yüreğir, Çukurova, Sarıçam, Feke, Saimbeyli, Ceyhan, Karaisalı, İmamoğlu, Yumurtalık, Karataş, Aladağ, Kozan, Pozantı ve Tufanbeyli ilçelerinde GTHB tarafından verilen Genç Çiftçi Projesinden destek alan büyükbaş üreticilerinden yüz yüze görüşme sonunda elde edilen veriler oluşturmaktadır. Ayrıca konu ile ilgili ikincil verilerden de yararlanılmıştır.

Genç Çiftçi Projesinden 2016 yılında 106 büyükbaş üreticisi ve 2017 yılında 108 büyükbaş üreticisi faydalanmıştır ve ana kitleyi oluşturmaktadırlar. Çalışmanın örnek büyüklüğünün hesaplanmasında Basit Tesadüfi Olasılık Örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Sonlu küme ($N < 10000$) söz konusu olduğunda kullanılacak formül şu şekildedir (Güneş ve Arıkan, 1988).

Büyükbaş hayvancılık alanındaki hibe desteğinden 2016 ve 2017 yıllarında faydalanan 214 kişiden 86 kişiye ulaşılmış, yüz yüze görüşme yapılarak çoktan seçmeli ve açık uçlu sorulardan oluşan anket formu doldurulmuştur. Ankette yer alan 86 kişinin 43'ü 2016 yılında destek alan ve diğer 43'ü ise 2017 yılında destek alan yetiştiricilerden oluşmaktadır.

$$n = \frac{N(pq)}{(N - 1)D^2 + (p * q)}$$

N= Evren büyüklüğü (106 ve 108)

n: örnek hacmi

p: İncelenen birimin popülasyondaki oranıdır

q: (1-p)

d: Kabul edilen örnekleme hatası. ($\pm\%5$ olarak kabul edilmiştir.)

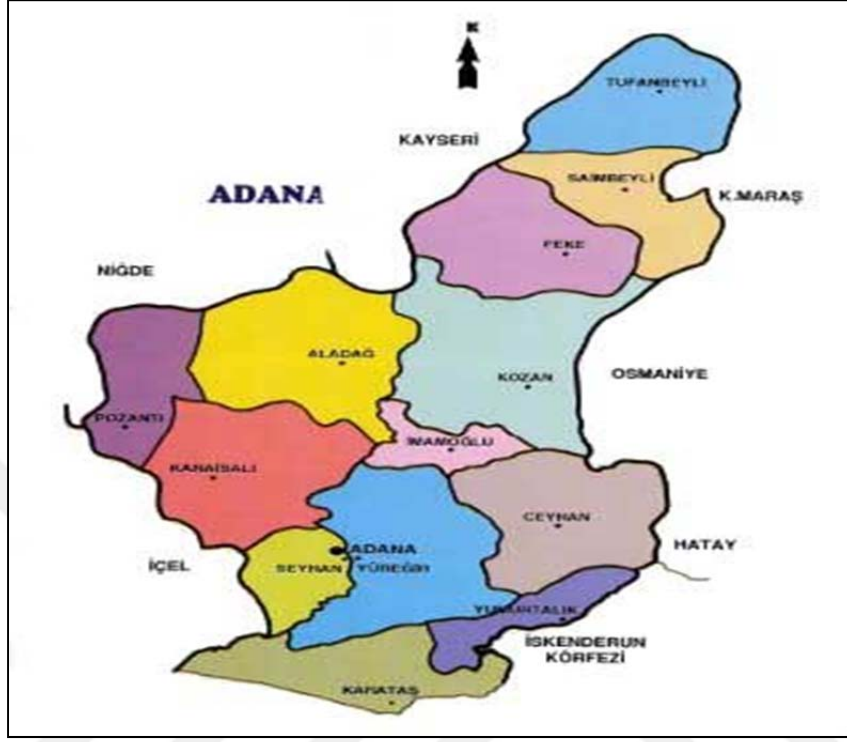
İlgili formül kullanılarak %95 güven düzeyinde %5 örnekleme hatası ile örnek büyüklüğü 2016 yılı için 43 ve 2017 yılı için 41 hesaplanmıştır. Eşit sayıda anket yapmak amacıyla 41 olan anket sayısı 2017 yılı içinde 43'e çıkarılmıştır ve 86 üreticiden elde edilen veriler analize tabii tutulmuştur.

Araştırmanın anketleri 2019 yılının ilkbahar aylarında yapılmıştır. Hazırlanan anket formları ön-teste tabii tutulmuş olup, ardından gereken düzeltmeler yapıldıktan sonra arazide uygulanarak gerekli veriler toplanmıştır. Veri setinin geliştirilmesi ve desteklenmesi için alan gözlemlerinden ve grup görüşmelerinden de faydalanılmıştır.

3.2. Yöntem

Anket sorularının hazırlık aşamasında, öncelikle bu konuda yapılan örnek çalışmaların anket soruları gözden geçirilmiş ve ardından sahaya gidilerek gözlem ve mülakatlar yapıldıktan sonra anket formu hazırlanmıştır. Gayeli olarak seçilen mahallelerden basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile örnekler belirlenmiş ve birincil veriler elde edilmiştir. Veri değerlendirmede kullanılacak yöntemler araştırmanın amaçları doğrultusunda seçilmiş ve çalışmanın analizleri SPSS paket programı kullanılarak yapılmıştır. Tüm değişkenlerin tanımlayıcı ölçüleri hesaplanarak, kategorik değişkenler frekans ve yüzde oranı şeklinde; sayısal değişkenler ise ortalama ve standart sapma şeklinde verilmiştir. Çeşitli parametrik testleri uygulayabilmek amacıyla verilerin normal dağılıma uygunluğu ve varyansların homojenliği test edilmiştir. Toplanan veriler uygun paket programında analize tabii tutulmak için oluşturulan veri tabanı girilmiş, önce tanımlayıcı istatistikler hesaplanmış ve verilerin bazıları normal dağılım gösterdiği için parametrik testlerden One-Way ANOVA uygulanmış ve yorumlanmıştır (Kalaycı, 2016).

3'lü Likert tarzında (hiç etkili değil=1, biraz etkili=2 ve çok etkili=3) (kesinlikle hayır=1, kısmen=2 ve kesinlikle evet=3) sorulan soruların analizinde ortalama ve standart sapma kullanılmıştır.

Şekil 3.1. Adana İli Haritası

Şekil 3.2. Destek Kapsamında Verilen Hayvanlar

Şekil 3.3. Destekle Verilen Hayvanların Buzağları

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmanın bu bölümü iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda çalışma alanı olan Adana ve hayvancılık hakkında genel bilgiler verilmiştir. İkinci kısımda ise 2016 ve 2017 yılında büyükbaş hayvancılık desteğinden faydalanan 86 genç çiftçi ile yüz yüze yapılan anket çalışması sonucunda elde edilen veriler analiz edilerek yorumlanmıştır.

4.1. Adana Hakkında Genel Bilgiler

Adana ili 2018 yılı itibari ile 2.220.125 nüfusa sahiptir (TUİK, 2019). Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin deltasında verimli sulak arazide kurulu Adana'nın tarihi, coğrafi konumu nedeni ile M.Ö. 6000 yıllarına uzanmaktadır. Adana Toros dağlarının güneyinde yer alan Çukurova'da Seyhan nehri üzerinde kurulmuştur. Akdeniz'e yaklaşık 160 km'lik kıyısı bulunan Adana Avrupa'yı, Asya'ya bağlayan önemli ulaşım yolları üzerindedir (Anonim, 2019a).

Adana ılıman iklimi, geniş ve verimli arazileri sebebiyle tarım konusunda ülkenin önde gelen şehirlerindendir. Uzun yıllardır bölgede yaşayan medeniyetlerin gıda ihtiyacına kaynak olan Çukurova'nın ortasındadır. Bölgede tahıllar, endüstri bitkileri, turuncgiller, sebze ve meyvecilik oldukça fazladır. Bunun yanı sıra bölgede son yıllarda organik ürün yetiştiriciliği de büyük oranda artış göstermektedir. 1997 yılında Osmaniye'nin il olmasıyla toplam arazi miktarı azalmış olmasına rağmen, Çizelge 4.1. ve Çizelge 4. 2. de görüldüğü üzere toplam arazinin yarıya yakını tarım arazisi olarak kullanılmakta ve toplam tarım arazilerinin %85'i aktif işlenen tarlalardan oluşmaktadır (Anonim, 2019b).

Çizelge 4.1. Adana Arazi Varlığı

Adana	Alan Büyüklüğü					
	2000		2006		2012	
Arazi Sınıfı	Ha	%	Ha	%	Ha	%
Yapay Alanlar	28.272,69	2,00	33.653,84	2,44	36.578,06	2,65
Tarımsal Alanlar	699.706,61	49,50	684.980,60	49,58	683.381,30	49,46
Orman ve Yarı Doğal Alanlar	647.383,25	45,80	627.147,22	45,38	624.281,33	45,18
Sulak Alanlar	8.322,41	0,59	10.548,30	0,76	10.548,30	0,76
Su Yapıları	29.865,13	2,11	25.355,16	1,84	26.896,15	1,95
Toplam	1.413.550,09	100	1.381.685,12	100	1.381.685,14	100

Kaynak: AÇŞİM,2020

Tarım sektörünün önemli bir kolu olan hayvancılık, ülkemizde halen ulaşması gereken boyuta gelememiştir. Son yıllarda gelişmiş ülkelerde hayvancılığın, toplam tarımsal gelirin içerisinde yer alan payı (%60-80) giderek artmaktadır. Ancak ülkemizin tarımsal üretim değerinde hayvancılığın payı bu oranının neredeyse yarısını oluşturmaktadır (Tapkı ve ark.,2018).Adana ilinde de iklim koşullarının ve tarımsal alanların değerlendirilmesi adına, kırsal alanda yaşayan gençlerin işsizlik oranının azalmasına yönelik ve çiftçiliğin devamının sağlanması adına büyükbaş hayvancılığın artışının sağlanması konusunda önemli bir yer tutmaktadır.

Çizelge 4.2.2012-2019 Adana İli Arazi Varlığı ve Dağılımı

Yıllara Göre Adana İli Tarım Arazisi Varlığı ve Dağılımı					
	Yıl	Dekar		Yıl	Dekar
Tahıllar ve Diğer Bitkisel Üretim Alanları	2012	3.784.339	Nadas Alanı	2012	88.319
	2013	3.707.347		2013	82.545
	2014	3.940.955		2014	83.843
	2015	3.836.537		2015	92.600
	2016	3.831.221		2016	89.352
	2017	3.868.467		2017	91.480
	2018	3.675.938		2018	90.263
	2019	3.556.627		2019	87.710

Kaynak: TÜİK,2019

Adana ilinde 2013-2017 yılları arasındaki büyükbaş hayvan varlığı aşağıdaki gibidir (Çizelge 4.3.). Adana ilinde Çizelge 4.3.'de görüldüğü üzere 2013-2014 arasındaki azalıştan sonra genç çiftçi projesinin 2016 yılında başlamasıyla yeniden arttığı görülmektedir.

Çizelge 4.3. Adana İlindeki 2013-2017 yılları arasındaki Büyükbaş Hayvancılık

ADANA TOPLAM					
YIL	2013	2014	2015	2016	2017
ADET	191066	152069	172262	173428	171816

Tuik,2018

Adana ilindeki ilçelerde 2013-2018 yılları arasındaki büyükbaş hayvan varlığı Çizelge 4.4.'de verilmiştir. 2018 verileri incelendiğinde büyükbaş hayvancılığın en fazla olduğu ilçe olarak sırasıyla Sarıçam, Seyhan, Yüreğir ve Ceyhan olduğu görülmektedir. En düşük olan ilçeler ise Pozantı, Çukurova, Aladağ ve İmamoğlu'dur.

Çizelge 4.4. Adana'nın İlçelerindeki Büyükbaş Hayvancılık Verileri 2013-2018

İLÇELER	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ALADAĞ	4056	3680	3683	3404	2694	3522
CEYHAN	17672	16954	21216	21290	19573	20169
FEKE	8014	8237	12750	10910	11165	16045
KARAIŞALI	8913	7205	7233	7231	8798	11696
KARATAŞ	10158	7033	9032	9254	7904	10987
KOZAN	30872	24013	23045	20490	21526	19019
POZANTI	1089	768	790	993	1039	1068
SAİMBEYLİ	3669	3809	4357	4415	4598	4908
SARIÇAM	27401	24179	23755	27513	28584	33767
SEYHAN	17266	14265	25621	23231	22190	30619
TUFANBEYLİ	9058	7659	7260	10138	7271	9355
YUMURTALIK	5833	4318	4120	4170	4523	5802
YÜREĞİR	34327	22030	20805	22295	23226	24087
ÇUKUROVA	3408	2726	2274	2774	2938	3027
İMAMOĞLU	9330	5193	6321	5320	5787	4854
TOPLAM	191066	152069	172262	173428	171816	198925

TUİK,2019

4.2.Araştırma Bulguları

4.2.1. Genç Çiftçilerin Demografik Özellikleri

Çalışmaya katılan üreticilerin yarısından fazlasını (%67,4) kadınlar oluşturmaktadır ve %83,7'si evlidir. Üreticilerin %51,2'si ortaokul diplomasına sahiptir. Ortalama yaş 30,62 olarak bulunurken, 40 yaş ve üzeri 2 kişi bulunmaktadır; Bunun nedeni projeden faydalandığı tarihte 40 yaşını doldurmamış olmalarıdır (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5. Üreticilerin sosyo-demografik özellikleri

		N	%
Cinsiyet	Kadın	58	67,4
	Erkek	28	32,6
	Toplam	86	100
Medeni Durum	Bekâr	14	16,3
	Evli	72	83,7
	Toplam	86	100
Yaş Grupları	20-25	19	22,1
	26-31	27	31,4
	32-37	29	33,7
	38-43	11	12,8
	Toplam	86	100
Eğitim	İlkokul	17	19,8
	Ortaokul	44	51,2
	Lise	19	22,1
	Ön lisans ve üzeri	6	7,0
	Toplam	86	100

Çalışmada aile özellikleri incelendiğinde ise %62,8 ile eş ve çocuktan oluşan çekirdek aile yapısı ön plana çıkmaktadır. Bunu geniş aile %22,1 oranıyla izlemektedir. 86 genç çiftçi ile yapılan anket çalışmasında anne ve babasıyla yaşayan 13 kişi olduğu görülmektedir. Ortalama hane halkı genişliği 5,14'tür (Çizelge 4.6).

Çizelge 4.6. Hanehalkı özellikleri

		N	%
Hane halkı yapısı	Anne ve baba	13	15,1
	Eş ve çocuk	54	62,8
	Geniş aile	19	22,1
	Toplam	86	100
Hane halkı genişliği	3-4 kişi	36	41,8
	5-6 kişi	32	37,2
	7 kişi ve üzeri	18	21
	Toplam	86	100

Çalışmaya katılan bireylerin %66,3'ünde ailesinde çiftçilikle uğraşan kişi sayısı 2 olarak belirlenmiştir. Bu durum işsizlik sorunu nedeniyle karı-kocanın birlikte hayvancılık yaptıklarını göstermektedir. Genç çiftçi olmaları nedeniyle çiftçilerin %36,5'i 1-5 yıl arasında çiftçilikle uğraştıkları belirlenmiştir. 16 yıl üzerinde çiftçilik yapanların oranı %9,4'tür ve bu kişiler küçük yaşta ailesine yardımla hayvancılığa başladıklarını belirtmişlerdir. 16 yıl ve üzeri ailesinin çiftçilikle uğraştıklarını söyleyenlerin oranı %67,5'dir (Çizelge 4.7). Çiftçiliğin aslında yıllardır aile için geçim kaynağı olduğu fakat bunun giderek azaldığı görülmektedir.

Büyükbaş hayvan yetiştiricilik süreleri incelendiğinde ise yarıdan fazlasını (%53,5) 1-5 yıl arasında olduğu belirlenmiştir. 16 yıl ve üzerinde büyükbaş

hayvancılık yapma süresi oldukça düşüktür (%3,5). (Çizelge 4.7). Büyükbaş hayvancılığın insanların yeniden esas geçim kaynağı olduğu söylenebilir.

Çizelge 4.7. Çiftçilik yapma süreleri

		N	%
Ailedetarımla uğraşan kişi sayısı	1 kişi	10	11,6
	2 kişi	57	66,3
	3 kişi	16	18,6
	4 kişi	1	1,2
	5 kişi	2	2,3
	Toplam	86	100
Çiftçilik yapma süresi	1-5 yıl	31	36,05
	6-10 yıl	31	36,05
	11-15 yıl	16	18,6
	16 ve üzeri	8	9,3
	Toplam	86	100
Ailenin çiftçilik yapma süresi	1-5 yıl	6	6,9
	6-10 yıl	15	17,5
	11-15 yıl	7	8,1
	16 ve üzeri	58	67,5
	Toplam	86	100
Büyükbaş hayvancılık yapma süresi	1-5 yıl	46	53,5
	6-10 yıl	28	32,5
	11-15 yıl	9	10,5
	16 ve üzeri	3	3,5
	Toplam	86	100

4.2.2. İşletme Bilgileri

Çalışmaya katılan 86 çiftçinin işletme tipleri incelendiğinde %80,2'sinin süt sığırcılığı işletmesi, %16,3'ünün kombine işletme ve %3,5'in ise besi işletmesi

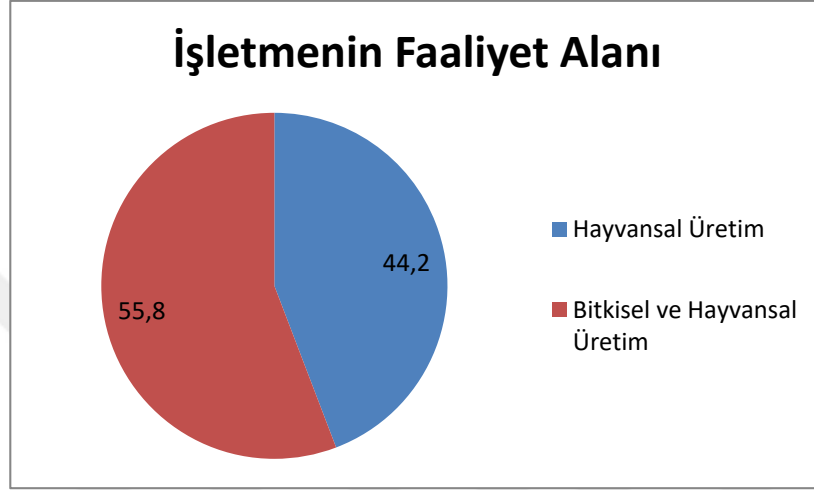
olduğu belirlenmiştir. İşletmelerin bina tiplerinin ise %90,7 yarı entansif ve %9,3'nün entansif olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.8).

Büyükbaş hayvancılık yapan çiftçilerin %91,9'u herhangi bir birlik veya kooperatife üye olmadıklarını, olanların ise %3,5'i Tarım Kredi Kooperatifine ve %2,3'ü Damızlık Sığır Yetiştiricilik Birliği ve Damızlık Koyun-Keçi Yetiştiricilik Birliğine kayıtlı olduklarını belirtmişlerdir (Çizelge 4.8).

Çizelge 4.8. İşletme Bilgileri

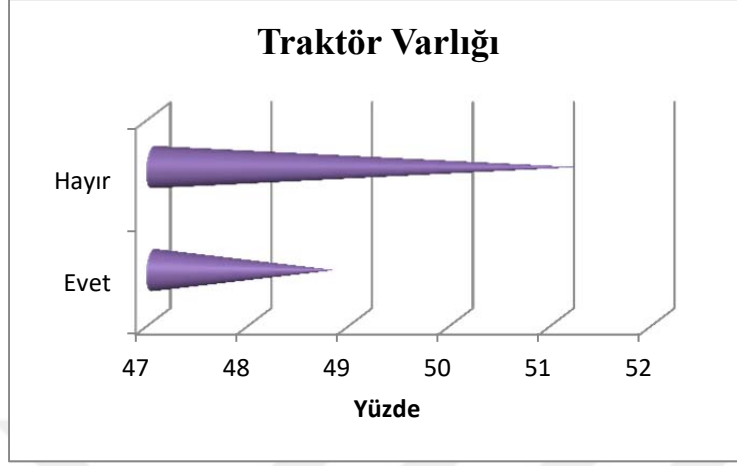
		n	%
İşletme Tipi	Besi	3	3,5
	Süt	69	80,2
	Kombine	14	16,3
	Toplam	86	100
İşletme Bina Tipi	Entansif	8	9,3
	Yarı entansif	78	90,7
	Toplam	86	100
Birlik veya Kooperatife üyelik durumu	Evet	7	8,1
	Hayır	79	91,9
	Toplam	86	100
Üye olunan birlikler	Tarım kredi kooperatifi	3	3,5
	Damızlık sığır yetiştiricileri birliği	2	2,3
	Damızlık koyun-keçi yetiştiricileri birliği	2	2,3
	Toplam	7	8,1

Genç çiftçilerin işletme faaliyet alanları incelendiğinde %44,2'sinin sadece hayvancılık ile uğraşırken, %55,8'inin bitkisel ve hayvansal üretimi birlikte yapmaya çalıştıkları saptanmıştır (Şekil 4.1.).

Şekil 4.1. İşletme Faaliyet Alanı

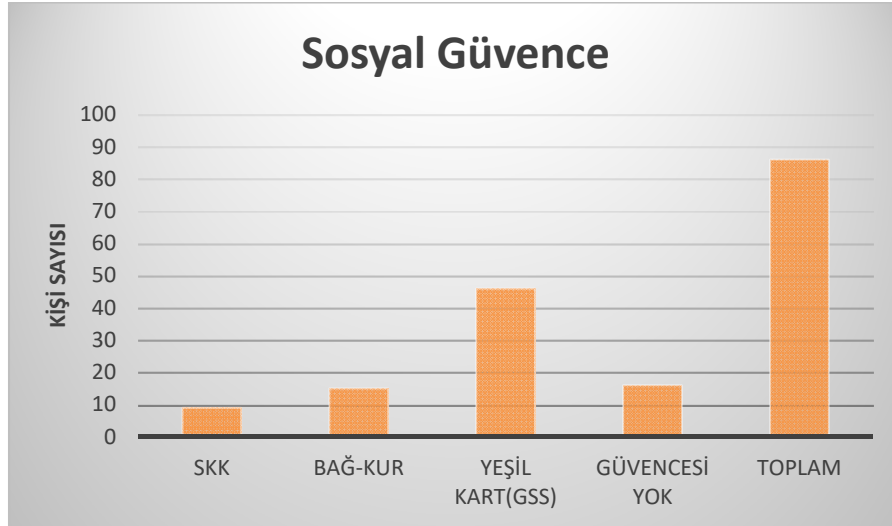
Alet makine varlığı incelendiğinde ise, bu işletmelerin sadece 42'sinin (%48,8) traktör sahibi olduğu, bunların da yarısının mülk yarısının ise ailelerine ait olduğunu belirlenmiştir (Şekil 4.2.).

Şekil 4.2. Traktör Varlığı

4.2.3. Genç Çiftçilerin Sigortalılık Durumu

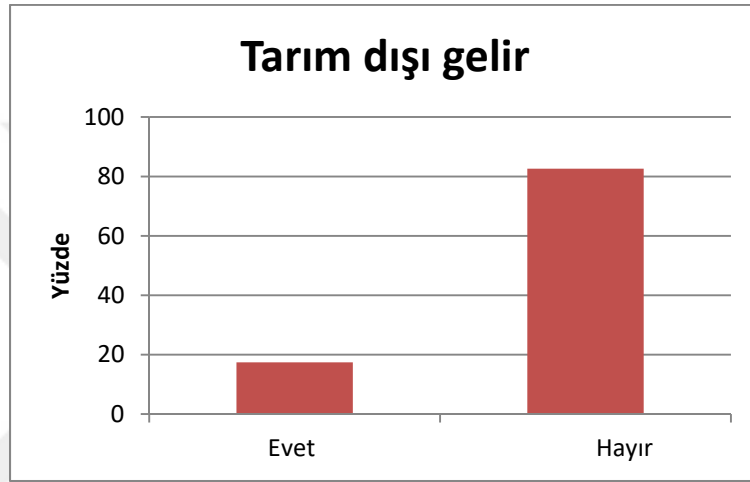
Adana ilinde genç çiftçi projesinden yararlanan 86 çiftçinin %53,5'nin Genel Sağlık Sigortasından (yeşil kart) yararlandığı, %18,6'sının güvencesi olmadığı, %17,4'nün Bağ-Kur'lu ve %10,5'nin SSK'lı olduğu belirlenmiştir (Şekil 4.3.).

Şekil 4.3. Sosyal Güvence Durumu

4.2.4. Genç Çiftçilerin Tarım Dışı Gelirleri

Çalışmaya katılan genç çiftçilerin esas geçim kaynağı tarımdır. Tarım dışı gelire sahip olanların oranı % 17,4'tür (Şekil 4.4.). Tarım dışı geliri olduğunu belirten 8 çiftçinin 7'si tarım dışı gelirinin toplam gelirinin yarısından fazlası olduğunu belirtmişlerdir.

Şekil 4.4. Tarım Dışı Gelir

4.2.5. Arazi varlığı

Çiftçilerin arazi durumuna ilişkin ortalama bilgiler Çizelge 4.9. da verilmiştir. İşlenen ortalama arazi varlığı 28,97 dekar olduğu belirlenmiştir. İşlenen arazi varlığının, mülk arazi varlığının ortalaması 2,62 dekar, aile arazisinin ortalaması ise 20,65 dekar, kiralık arazi varlığının ortalaması 6,74 dekar ve sulanan arazi varlığının ortalaması 10,86 dekardır. Çalışmamızda toplam arazi varlığının ise 28,73 dekar olup ortalama parsel sayısı 1,47'dir.

Çizelge 4.9. Arazi Varlığı

	Ortalama Dekar
İşlenen arazi varlığı	28,97
Mülk arazi varlığı	2,62
Aile arazi varlığı	20,65
Kiralık arazi varlığı	6,74
Sulanan arazi varlığı	10,86
Toplam arazi varlığı	28,73
Parsel sayısı (adet)	1,47

4.2.6. İşletme giderleri

Çiftçilikle uğraşan bireylerin her zaman dile getirdikleri sorun üretim masraflarının fazlalığıdır. Bu nedenle çalışmaya katılan genç çiftçilerin işletme giderleri belirlenmeye çalışılmıştır. Genç çiftçilerin beyanlarına göre ortalama tarımsal giderlerinin yıllık olarak en fazla kesif yem giderleri (14.560,44) olduğu, bunu sırasıyla kaba yem giderleri (9.090,72), diğer tarımsal giderler (4.930,26), veteriner sağlık giderleri (2.372,09) ve işçilik giderleri (290,70) olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.10.). Genellikle aile iş gücü kullanmalarından dolayı işçilik giderleri toplam gelirler içerisinde daha az paya sahiptir. Tarım dışı giderlerin ise yıllık 18.046,51 olduğu, bunun da çoğunu eğitim ve mutfak masrafından oluştuğu beyan edilmiştir.

Çizelge 4.10. İşletme Giderleri (TL)

Tarımsal giderler (Yıl)	
Kaba yem gideri	9.090,72
Kesif yem gideri	14.560,44
Veteriner ve sağlık gideri	2.372,09
İşçilik gideri	290,70
Diğer tarımsal giderler	4.930,26
Tarım dışı giderler (Yıl)	
Eğitim, mutfak, tatil vs.	18.046,51

4.2.7. Büyükbaş Hayvan Varlığı

İşletmelerin destekleme sayesinde hayvan varlığında artış olup olmadığını belirleyebilmek için yıllar itibariyle ortalama büyükbaş hayvan varlığı incelenmiştir. 2016 yılında hibe alan çiftçilerin desteklerden önce ortalama buzağı sayısı 1.30 iken 2018 yılında 4.12'ye yükselmiş olmasına rağmen, 2019 yılında sözleşme süreleri dolan bu üreticilerin buzağı varlığının 3.98'e düştüğü görülmüştür (Çizelge 4.11.). Bunun sebebi olarak çiftçilerin sözleşme sürelerinin dolmuş olduğundan dolayı hayvanlarını satmış olma ihmalinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

2015 yılında düve sayısı 0,49 iken hibe ile alınan düvelerle 2016 yılında 6,07'ye çıkmıştır. 2017 yılından itibaren düşüş görülen düve sayısının aynı tarihte artış yaşanan inek sayısından kaynaklanmaktadır.

Çizelge 4.11. 2016-2017 Yıllarında Hibe Alan Üreticilerin Büyükbaş Hayvan Varlıkları

2016 Yılında Hibe Alan Üreticilerin Büyükbaş Hayvan Varlıkları (43 üretici)						
Adet	Yıl	2015	2016	2017	2018	2019
Buzağı		1,30	1,81	2,84	4,12	3,98
Dana-Düve		0,49	6,07	2,33	1,49	1,86
İnek		2,70	2,37	6,21	7,0	5,65
Tosun-Boğa		0	0	0,23	0,21	0,07
2017 Yılında Hibe Alan Üreticilerin Büyükbaş Hayvan Varlıkları (43 üretici)						
Adet\Yıl		2015	2016	2017	2018	2019
Buzağı		0,84	1,19	1,84	3,91	5,84
Dana-Düve		0,14	0,40	6,02	0,58	0,84
İnek		2,09	2,02	2,51	7,88	7,60
Tosun-Boğa		0,37	0,49	0,40	0,23	0,42

4.2.8. İşletmedeki Diğer Hayvan Varlıkları

Genç çiftçilerin büyükbaş dışında az da olsa küçükbaş hayvanı bulunmaktadır. Ortalama 5,65 adet koyun, 3,72 adet kuzu, 3,24 adet keçi, 1,87 adet oğlak, 1.17 adet teke, 0,35 adet koç, 0,35 adet tokluya sahip oldukları belirlenmiştir (Çizelge 4.12.). Kanatlı hayvana sahip olan üretici bulunmamaktadır.

Çizelge 4.12.Küçükbaş Hayvan Varlığı

	Adet
Kuzu	3,72
Toklu	0,35
Koyun	5,65
Koç	0,42
Oğlak	1,87
Keçi	3,24
Teke	1,17

4.2.9. Çiftçilerin Desteklerden Haberder Olma Durumu

Genç çiftçilerin desteklemelerle ilgili bilgi kaynakları Çizelge 4.13’de görülmektedir. Verilen destekten haberdar olmada en fazla kullanılan kaynak Tarım il/İlçe Müdürlüğü olduğu görülmektedir. Bakanlığın genç çiftçi projesi hakkında yaptığı yayım çalışmaları etkinliğini göstermiştir. Çevredeki kişilerden haberdar olma durumu da %22,1 oranında ikinci sırada gelmektedir. Bunu sırasıyla ailedeki bireyler (%9,3), muhtar (%3,5) ve internet (%3,5) takip etmektedir. Çağımızda oldukça etkin bir iletişim aracı olan televizyon bu çalışmada en etkisiz bilgi kaynağı olarak belirlenmiştir.

Çizelge 4.13. Destekten Haberdar Olunan Kaynaklar

	N	%
Tarım il/ilçe müdürlüğü	52	60,5
Çevredeki kişiler	19	22,1
Aile bireyleri	8	9,3
İnternet	3	3,5
Muhtar	3	3,5
Televizyon	1	1,2

Genç çiftçi projesinden haberdar olan çiftçilerin bu projeyi benimseyip başvuru yapmaya karar vermede (%33,7) kendilerinin ve eşlerinin etkin olduğu Çizelge 4.14’de görülmektedir. Haberdar etme aşamasında oldukça etkin bir kaynak olarak belirlenen Tarım il/İlçe Müdürlerinin benimseme aşamasında daha az etkin olduğu (%5,8) görülmektedir.

Çizelge 4.14. Başvuruda Etkili Olan Kişi

	N	%
Eş	29	33,7
Kendi isteği	29	33,7
Çevredeki kişiler	12	14
Hane halkı	11	12,8
Tarım il/ilçe müdürlüğü	5	5,8

4.2.10. Genç Çiftçilerin Üretimde Kullandıkları Sermaye Kaynakları

Destekten faydalanan genç çiftçilerin %69,8’i üretim masraflarını karşılayabilmek için ailelerinden maddi destek aldıklarını belirtmişlerdir. Kendi öz sermayesi ile hayvancılık faaliyetinde bulunan çiftçilerin oranı %26,7’dir. Kredi kullanımı da oldukça düşüktür (%1,2). Kırsal alanda tarımdal faaliyette bulunmak isteyen gençlere aile desteğinin olması faaliyetlerinde süreklilik sağlamalarına yardımcı olabilme niteliğindedir. (Çizelge 4.15).

Çizelge 4.15. Üretim Masraflarını Karşılama Şekli

	N	%
Akraba desteği	2	2,3
Aile desteği	60	69,8
Kredi kullanımı	1	1,2
Öz sermaye	23	26,7

4.2.11. Genç Çiftçilerin İşletmelerini Büyütme Düşüncesi

Destekten faydalanan çiftçilerin % 55,8'i gelecekte işletmelerini büyütmek isteklerini belirtmişlerdir. Bunun en önemli nedeni de üretim masraflarının fazlalığıdır. İşletmesini büyütmek isteyen çiftçiler (%44,2) bu kararı vermede verilen desteğin etkisinin (%81,6) fazla olduğunu belirtmişlerdir. Hayvancılık faaliyetlerine devam etme ve işletmelerini büyütmeye düşüncesinde olan çiftçilerin büyütmeye masrafını kendi öz sermayelerinden karşılama oranının %42,89 olduğu, banka kredisi ile büyütmeye isteklerinin ise %35,66 olduğu ve yakınlarından borç alarak yapma düşüncesinde olanlarının ise %21,45 olduğu belirtilmiştir (Çizelge 4.16). Eğer işletmeyi büyütürlerse yeterli ekipmana sahip olanlarının sayısı 44'tür (%51,2).

Çizelge 4.16. İşletme Büyütmede Kullanılacak Sermaye Şekli

	%
Öz sermaye	42,89
Banka kredisi	35,66
Yakınlardan borç alarak	21,45

4.2.12. Genç Çiftçilerin Destekleme Öncesi ve Sonrası Mal Varlığı

Genç çiftçilerin projeden destek almadan önce bulunan mal varlıklarının destekten sonra artış olup olmadığı irdelenmiştir. Destekten önce ve sonrasında değişmeyen mal varlıkları ev (1,02), nakil aracı (0,02) ve traktör (0,62) yer

almaktadır (Çizelge 4.17.). Destekten önce ve sonra bulunmayan tek mal yem karma makinesidir. En fazla değişiklik olan mal varlığı sağım makinesi (0,52-87) olmuştur. Destekten önce pulluk-kültivatör 1,32 iken destekten sonra 1,31 olarak değiştiği görülmektedir. Ot biçme makinesinde ise destekten önce olmadığı fakat destekten sonra az da olsa (0,02) olarak artış olduğu görülmektedir. Artış yaşananlar içerisinde silaj-balya makinesi, binek araç ve römork olmuştur.

Çizelge 4.17.İşletme Mal Varlığı (adet)

	Önce	Sonra
Traktör	0,62	0,62
Yem karma makinesi	0	0
Sağım makinesi	0,52	87
Pulluk-kültivatör vs.	1,32	1,31
Römork	0,41	0,43
Ot biçme makinesi	0	0,02
Silaj-balya makinesi	0,06	0,07
Nakil Aracı (kamyonet vs.)	0,02	0,02
Binek araç	0,72	0,77
Ev	1,02	1,02

4.2.13. Hayvancılık Faaliyetlerinde Yaşanan Sorunlar

Doğa koşullarına bağlı olan, risk ve belirsizliklerin çok olduğu tarımsal faaliyette üreticiler birçok sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Görüşme yapılan genç çiftçilerin en önemli sorunu istedikleri kalite ve ırkta hayvan temin etmedir. Bunu sırasıyla üretim için girdi temini, üretim faaliyetlerini yürütme ve düşük ürün fiyatları takip etmektedir. Pazar bulma da, resmi prosedürlerde, sigortada, hastalık-zarar ve doğal afetlerle ilgili de hiçbir zaman sorun yaşanmadığı Çizelge 4.18’de görülmektedir.

Çizelge 4.18.Hayvancılık Faaliyetlerinde Yaşanan Sorunlar

	*1	2	3	4	5	Ortalama
Temin edilen canlı hayvan (hayvan ırkı ve kalitesi vb.)	3	4	3	28	48	4,33
Üretim için girdi temini	2	6	11	45	22	3,92
Üretim faaliyetlerini yürütme	27	23	22	11	3	2,30
Ürün fiyatı	51	18	6	9	2	1,76
Pazar bulma	49	24	6	5	2	1,69
Resmi prosedürler	56	19	10	1	0	1,49
Üretim alanı	69	11	5	1	0	1,28
Hastalık-zararlı	74	7	3	1	1	1,23
Sigorta	76	6	3	0	1	1,19
Doğal afetler	86	0	0	0	0	1,00

*1=hiçbir zaman,2=nadiren,3=ara sıra, 4=sık sık,5=her zaman

4.2.14. Destekleme Sonrası Yaşanan Değişiklikler

Tarımsal faaliyetle uğraşan bireylere farklı şekillerde destekler sunulmaktadır. Bu destekler sayesinde üreticiler farklı kazanımlara sahip olabilmektedir. Elde edilen bilgilere göre hayvan sayısındaki artışla birlikte iş yükleri ve aynı zamanda stresleri artmıştır. Destek sonrası ile ilgili kazanımlar değerlendirildiğinde arazi varlığı (83 kişi),Ge ve ekonomik bağımsızlık (40 kişi) hiçbir zaman yaşanmadığını bildirmişlerdir (Çizelge 4.19). İş yükü artışının, büyükbaş hayvancılık konusunda bilgi artışının, işletmeyi sahiplenme artışı, borç artışı ve destek sonrasında yaşanan stres artışında da sık sık sorunlar yaşandığı Çizelge 4.19’da görülmektedir.

Çizelge 4.19. Destek Sonrası Değişiklikler

Destek sonrası kazanımlar	*1	2	3	4	5	Ortalama
Büyükbaş hayvancılık konusunda bilgi artışı	2	14	8	42	20	3,74
Gelir artışı	28	39	12	6	1	1,99
Hayvan sayısı artışı	0	9	45	22	10	3,38
Arazi varlığı artışı	83	1	2	0	0	1,06
İnternet kullanım artışı	36	32	15	3	0	1,83
Üretici destekleri konusundaki farkındalık artışı	24	49	5	5	3	2,00
Ekonomik bağımsızlık artışı	40	37	5	3	1	1,70
Tarımsal üretimde alınan kararlara güven artışı	22	48	9	5	2	2,03
Stres azalışı	50	20	9	6	1	1,70
Yaşanan yere bağlılık artışı	21	21	24	16	4	2,55
İşletmeyi sahiplenme artışı	13	17	20	23	13	3,07
İnsanlarla iletişim artışı	17	28	23	15	3	2,52
Geleceğe dönük ümit artışı	33	25	18	7	3	2,09
Borç artışı	5	14	19	44	4	3,33
Sermaye artışı	9	51	18	5	2	2,27
Özgüven artışı	20	27	23	12	4	2,45
İş yükü artışı	1	3	12	55	15	3,93
Yem bitkisi üretim artışı	55	9	7	13	2	1,81
Kişisel harcama artışı	34	35	13	4	0	1,85
Tarımsal desteklerden yararlanma artışı	43	30	11	1	1	1,69
Destek sonrasında stresim arttı	21	7	18	25	15	3,07

*1=hiçbir zaman,2=nadiren,3=ara sıra, 4=sık sık,5=her zaman

4.2.14. Genç Çiftçilerin Büyükbaş Hayvancılık Yapma Amaçları

Çalışmaya katılan genç çiftçilerin büyükbaş hayvancılık yapma amaçları değerlendirildiğinde 54 kişinin başka yapacak işi olmadığından dolayı büyükbaş hayvancılık yaptığı, 18 kişinin ise karlı olduğunu düşündüğü, 5 kişinin ise bitkisel üretim için arazinin yetersiz olduğunu belirlenmiştir (Çizelge 4.20). Verilen cevaplardan da anlaşıldığı üzere işsizlikten dolayı büyükbaş hayvancılık yapıldığı görülmektedir.

Çizelge 4.20. Büyükbaş Hayvancılık Yapmadaki Amaçlar

AMAÇ 1	n	%
Karlı olduğu düşüncesi	18	20,9
Yapacak iş yok	54	62,8
Aile-arkadaş tavsiyesi	2	2,3
Büyükbaş hayvancılığı seviyorum	4	4,7
Bitkisel üretim için arazi yetersiz	5	5,8
Aile işlerini devam ettirmek	3	3,5
Toplam	86	100
AMAÇ 2	n	%
Karlı olduğu düşüncesi	4	4,7
Yapacak iş yok	5	5,8
Aile-arkadaş tavsiyesi	8	9,3
Büyükbaş hayvancılığı seviyorum	31	36
Bitkisel üretim için arazi yetersiz	26	30,2
Aile işlerini devam ettirmek	8	9,3
Bölgede hayvancılık fazla	2	2,3
Alım satımı kolay	2	2,3
Toplam	86	100
AMAÇ 3	n	%
Karlı olduğu düşüncesi	3	3,5
Yapacak iş yok	8	9,3
Aile-arkadaş tavsiyesi	3	3,5
Büyükbaş hayvancılığı seviyorum	14	16,3
Bitkisel üretim için arazi yetersiz	15	17,4
Aile işlerini devam ettirmek	14	16,3
Hayvancılık desteklerinden faydalanmak	1	1,2
Bölgede hayvancılık fazla	7	8,1
Alım satımı kolay	21	24,4
Toplam	86	100

Büyükbaş hayvancılık yapmadaki ikinci amaç ise 31 kişinin büyükbaş hayvancılığı sevdiğini, 26 kişinin bitkisel üretim için yeterli arazisinin olmadığını, 8 kişinin aile ve arkadaş tavsiyesi ile yaptığını ve 5 kişinin ise başka yapacak bir işi olmadığını için tercih ettiği bildirilmiştir (Çizelge 4.20).

Büyükbaş hayvancılık yapmadaki üçüncü amaç ise 21 kişinin hayvan alım satımının kolay olduğunu, 14 kişinin ailesinden gelen bir iş olduğu için tercih ettiğini belirtmiştir (Çizelge 4.20).

4.2.15. Genç Çiftçilerin Destek Hakkındaki Düşünceleri

Ankete katılan genç çiftçilerin büyükbaş hayvancılık desteklemesi hakkındaki düşünceleri değerlendirildiğinde ortalama değer 7,65 olarak belirlenmiştir. Gençleri tarıma yönlendirme istekliliğinde elde edilen değer ortalama 7,36 ve genç çiftçi projesinin amacına ulaşma durumuna verilen ortalama değer 4,76 olarak tespit edilmiştir (Çizelge 4.21).

Çizelge 4.21. Çiftçilerim destekleme hakkındaki düşünceleri

	1-10 Arasında Ortalama Puan
Büyükbaş hayvancılık konusundaki bilgi seviyeniz	7,65
Gençleri tarıma yönlendirme istekliliğiniz	7,36
Genç Çiftçi Projesinin amacına ulaşma durumu	4,76

Büyükbaş hayvancılık konusunda bilgi sahibi olan çiftçiler projenin istenilen düzeyde amacına ulaşamadığını belirtmişlerdir.

4.3. Eğitim Düzeyleri ile Bazı Değişkenler Arasındaki İlişki

Genç çiftçi projesinden faydalanan çiftçilerin eğitim düzeyleri ile yaş grupları arasında ilişki olabilir düşüncesiyle ANOVA testi yapılmıştır. Elde edilen

sonuca ($p=0,003$) göre eğitim seviyesi ile yaş grupları arasında bir farklılık bulunmaktadır (Çizelge 4.22).

Çizelge 4.22. Yaş grupları ile eğitim düzeyleri arasında ANOVA testi

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Gruplar Arası	12,432	3	4,144	5,022	0,003
Grup İçi	67,661	82	0,825		
Toplam	80,093	85			

Hangi eğitim düzeyinin diğerinden farklı düşünce yapısına sahip olduğunu tespit edebilmek amacıyla Post Hoc testlerinden LSD testi yapılmıştır ve elde edilen bulgular Çizelge 4.23’de görülmektedir. İlkokul mezunlarının yaşı diğer gruptaki bireylere göre daha yüksektir. Benzer bulgu Gürsesli (2019) tarafından da elde edilmiştir ve değişen toplum yapısı ile birlikte kadınların okuması yönünde yapılan çalışmaların etkisiyle birlikte kadınların eğitim seviyelerinin yükseldiği vurgulanmıştır.

Çizelge 4.23. Eğitim düzeyleri ile yaş grupları arasındaki farkın kaynağını belirleyen LSD testi

Eğitim Grupları (İ)	Eğitim Grupları (J)	Ortalama Farkı (İ-J)	Standart Hata	p
İlkokul	Ortaokul	0,718*	0,259	0,007
	Lise	1,059*	0,303	0,001
	Önlisans-Lisans	1,225*	0,431	0,006
Ortaokul	İlkokul	-0,718*	0,259	0,007
	Lise	0,341	0,249	0,175
	Önlisans-Lisans	0,508	0,395	0,203
Lise	İlkokul	-1,059*	0,303	0,001
	Ortaokul	-0,341	0,249	0,175
	Önlisans-Lisans	0,167	0,425	0,696
Önlisans-Lisans	İlkokul	-1,225*	0,431	0,006
	Ortaokul	-0,508	0,395	0,203
	Lise	-0,167	0,425	0,696

*: <0,05

Genç çiftçi projesinden faydalanan çiftçilerin eğitim düzeyleri ile borç artışı arasında ilişki olabilir düşüncesiyle ANOVA testi yapılmıştır. Elde edilen sonuca ($p=0,003$) göre Eğitim düzeyleri ile borç artışı arasında bir farklılık bulunmaktadır (Çizelge 4.24).

Çizelge 4.24. Eğitim düzeyleri ile borç artışı arasındaki ANOVA testi

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Gruplar Arası	11,896	3	3,965	4,455	0,00
Grup İçi	72,988	82	0,890		
Toplam	84,884	85			

Hangi eğitim düzeyinin borç artışı arasındaki farklı düşünce yapısına sahip olduğunu tespit edebilmek amacıyla Post Hoc testlerinden LSD testi yapılmıştır ve elde edilen bulgular Çizelge 4.25’de görülmektedir. Ortaokul mezunlarının borç durumları diğer gruplardaki bireylere göre daha yüksektir.

Çizelge 4.25. Eğitim düzeyleri ile borç artışı arasındaki farkın kaynağını belirleyen LSD testi

Eğitim Grupları (I)	Eğitim Grupları (J)	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	p
İlkokul	Ortaokul	-0,853*	0,269	0,002
	Lise	-0,669*	0,315	0,037
	Önlisans-Lisans	-1,353*	0,448	0,003
Ortaokul	İlkokul	0,853*	0,269	0,002
	Lise	0,184	0,259	0,479
	Önlisans-Lisans	-0,500	0,411	0,227
Lise	İlkokul	0,669*	0,315	0,037
	Ortaokul	-0,184	0,259	0,479
	Önlisans-Lisans	-0,684	0,442	0,125
Önlisans-Lisans	İlkokul	1,353*	0,448	0,003
	Ortaokul	0,500	0,411	0,227
	Lise	0,684	0,442	0,125

*: <0,05

Genç çiftçi projesinden faydalanan çiftçilerin eğitim düzeyleri ile ümit artışı arasında ilişki olabilir düşüncesiyle ANOVA testi yapılmıştır. Elde edilen sonuca ($p=0,003$) göre eğitim seviyesi ile ümit artışı arasında bir farklılık bulunmaktadır (Çizelge 4.26).

Çizelge 4.26. Eğitim düzeyleri ile ümit artışı arasındaki ANOVA testi

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Gruplar Arası	13,593	3	4,531	4,053	0,01
Grup İçi	91,663	82	1,118		
Toplam	105,256	85			

Hangi eğitim düzeyinin ümit artışı arasındaki farklı düşünce yapısına sahip olduğunu tespit etmek amacıyla Post Hoc testlerinden LSD testi yapılmış ve elde edilen bulgular Çizelge 4.27’de görülmektedir. Önlisans- Lisans derecesine sahip çiftçilerin diğer gruptaki bireylere göre ümitleri daha yüksektir.

Çizelge 4.27. Eğitim düzeyleri ile ümit artışı arasındaki farkın kaynağını belirleyen LSD testi

Eğitim Grupları (I)	Eğitim Grupları (J)	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	p
İlkokul	Ortaokul	0,404	0,302	0,185
	Lise	-0,245	0,353	0,490
	Önlisans-Lisans	-0,990	0,502	0,052
Ortaokul	İlkokul	-0,404	0,302	0,185
	Lise	-0,648*	0,290	0,028
	Önlisans-Lisans	-1,394*	0,460	0,003
Lise	İlkokul	0,245	0,353	0,490
	Ortaokul	0,648*	0,290	0,028
	Önlisans-Lisans	-0,746	0,495	0,136
Önlisans-Lisans	İlkokul	0,990	0,502	0,052
	Ortaokul	1,394*	0,460	0,003
	Lise	0,746	0,495	0,136

*: <0,05

Genç çiftçi projesinden faydalanan çiftçilerin eğitim düzeyleri ile işi sahiplenme arasında ilişki olabilir düşüncesiyle ANOVA testi yapılmıştır. Elde edilen sonuca ($p=0,003$) göre eğitim seviyesi ile işi sahiplenme arasında bir farklılık bulunmaktadır (Çizelge 4.28).

Çizelge 4.28. Eğitim düzeyleri ile işi sahiplenme arasındaki ANOVA testi

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Gruplar Arası	17,086	3	5,695	3,692	0,015
Grup İçi	126,496	82	1,543		
Toplam	143,581	85			

Hangi eğitim düzeyinin işi sahiplenme arasındaki farklı düşünce yapısına sahip olduğunu tespit edebilmek amacıyla Post Hoc testlerinden LSD testi yapılmıştır ve elde edilen bulgular Çizelge 4.29’da görülmektedir. Önlisans-Lisans mezunlarının işi sahiplenmeleri diğer gruptaki bireylere göre daha yüksektir. Eğitim seviyesi yükseldikçe işlerine verilen önemin arttığı söylenebilir.

Çizelge 4.29. Eğitim düzeyleri ile işi sahiplenme arasındaki farkın kaynağını belirleyen LSD testi

Eğitim Grupları (I)	Eğitim Grupları (J)	Ortalama Farkı (I-J)	Standart Hata	p
İlkokul	Ortaokul	0,055	0,355	0,878
	Lise	-0,164	0,415	0,693
	Önlisans-Lisans	-1,725*	0,590	0,004
Ortaokul	İlkokul	-0,055	0,355	0,878
	Lise	-0,219	0,341	0,523
	Önlisans-Lisans	-1,780*	0,541	0,001
Lise	İlkokul	0,164	0,415	0,693
	Ortaokul	0,219	0,341	0,523
	Önlisans-Lisans	-1,561*	0,582	0,009
Önlisans-Lisans	İlkokul	1,725*	0,590	0,004
	Ortaokul	1,780*	0,541	0,001
	Lise	1,561*	0,582	0,009

*: <0,05

Genç çiftçi projesinden faydalanan çiftçilerin eğitim düzeyleri ile yaşadığı yere bağlılık arasında ilişki olabilir düşüncesiyle ANOVA testi yapılmıştır. Elde edilen sonuca ($p=0,003$) göre eğitim seviyesi ile yaşadığı yere bağlılık arasında bir farklılık bulunmaktadır (Çizelge 4.30).

Çizelge 4.30. Eğitim düzeyleri ile yaşadığı yere bağlılık arasındaki ANOVA testi

Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Gruplar Arası	11,541	3	3,847	2,927	0,039
Grup İçi	107,773	82	1,314		
Toplam	119,314	85			

Hangi eğitim düzeyinin yaşadığı yere bağlılık arasındaki farklı düşünce yapısına sahip olduğunu tespit edebilmek amacıyla Post Hoc testlerinden LSD testi yapılmıştır ve elde edilen bulgular Çizelge 4.31’de görülmektedir. Önlisans-Lisans mezunlarının yaşadığı yere bağlılığı diğer gruptaki bireylere göre daha yüksektir.

Çizelge 4.31. Eğitim düzeyleri ile yaşadığı yere bağlılık arasındaki farkın kaynağını belirleyen LSD testi

Eğitim Grupları (i)	Eğitim Grupları (j)	Ortalama Farkı (i-j)	Standart Hata	P
İlkokul	Ortaokul	-0,056	0,327	0,864
	Lise	-0,279	0,383	0,469
	Önlisans-Lisans	-1,480*	0,544	0,008
Ortaokul	İlkokul	0,056	0,327	0,864
	Lise	-0,222	0,315	0,482
	Önlisans-Lisans	-1,424*	0,499	0,005
Lise	İlkokul	0,279	0,383	0,469
	Ortaokul	0,222	0,315	0,482
	Önlisans-Lisans	-1,202*	0,537	0,028
Önlisans-Lisans	İlkokul	1,480*	0,544	0,008
	Ortaokul	1,424*	0,499	0,005
	Lise	1,202*	0,537	0,028

*:<0,05

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Çalışmaya katılan genç çiftçilerin yaşı 20-42 arasında değişmektedir ve %50'den fazlasını kadınlar oluşturmaktadır. Ortalama yaş 30,62'dir ve ailedeki ortalama birey sayısı 5,14'dür. Çekirdek aile yapısı ön plana çıkmaktadır. Üreticilerin çoğu evli ve %50'den fazlası ortaokul mezunudur. Ailelerin %66,3'ünde en fazla iki kişi çiftçilikle uğraşmaktadır. Çiftçilikle uğraşma süreleri 1-10 yıl arasında değişmekte olup aileden gelen çiftçilikle uğraşanların süresi ise 16 yıldan fazla olduğu belirlenmiştir. Büyükbaş hayvancılığın son 5 yıl içerisinde arttığı belirtilmiştir. Ailelerin esas geçim kaynağının hayvancılık olduğu ve ek gelirinin olmadığı görülmektedir. Çiftçilerin kooperatlflere üyelik durumlarının yeterli düzeyde olmadığı, çoğunun sosyal güvencesinin bulunmadığı ve genel sağlık sigortasından yararlandığı belirlenmiştir. Büyükbaş hayvancılıktaki en önemli sorunlar yem giderinin fazla olması ve ürün fiyatının düşüklüğüdür. Çiftçilerin büyükbaş hayvancılık haricinde en fazla hayvan varlığını koyun ve kuzu oluşturmaktadır. Tarım İl/İçe müdürlüklerinin en önemli bilgi kaynağı olduğu vurgulanmıştır. Desteklemeye başvuruda kendi düşünceleri ve eşlerinin etkisi olduğunu vurgulamışlardır. Mevcut işletmelerini büyütme düşüncesinde olanların ise ailelerinin destek olabileceğini ve kendi öz sermayeleri ile yapmak istedikleri görülmektedir. Desteklemeden sonra çiftçilerin sıklıkla yaşadıkları diğer sorunlarından bazıları ise stres, borç ve hayvancılık hakkındaki bilgi artışından dolayı yaşanan olumsuzlukların olduğunu bildirmişlerdir. Destekten yararlanıp büyükbaş hayvancılık yapmadaki asıl amaçlarının başında işsizlik geldiğini ve karlı bir iş olduğu düşüncesine sahip oldukları görülmektedir.

Elde edilen sonuçlara göre genç çiftçi projesi sayesinde hayvan sayılarında, işletmeyi sahiplenme durumunda ve yaşadığı yere bağlılıkta artış olduğu görülmektedir. Desteklemeden faydalananların büyük bir çoğunluğunu kadın çiftçiler oluşturmaktadır. Görüşme yapılan üreticilerin hayvan sayılarında artış

meydana gelmiştir ancak üreticiler dağıtılan hayvanların ithal ve süt verimliliğinin düşük olduğunu vurgulamışlardır. Devlet desteklerinden yeteri kadar bilgiye sahip olmamalarından dolayı tam olarak faydalanamadıklarını belirtmişlerdir.

5.2. Öneriler

Elde edilen bulgulara genç çiftçi desteğinden faydalanan çiftçiler üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri olduğunu göstermektedir. Bu bulgular ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- Aile yadigarı olan topraklarda hayvancılığın devamlılığı için gerekli desteklerin daha uygun hale getirilmesi gerekmektedir.
- Hayvancılıkla ilgili gelişmelerin çiftçilere aktarılması,
- Hayvancılık giderlerini karşılamada üreticilere kolaylıklar sağlanması,
- Çiftçilerin ve ailelerinin borç ve stres altında yaşamamaları için ödeme kolaylığının sağlanması gerekmektedir.
- Genç çiftçilere verilen düvelerin verim dönemine geçene kadarki süreçte yem temin etmelerindeki zorlukların giderilmesi amacıyla destek verilmesi gerekmektedir.
- Genç çiftçilere verilen hayvanların düşük verimli, saldırgan ve vahşi oluşu çiftçilerin hem daha az kazanç sağlamalarına hem de bakım besleme güçlüğüne sebep olmaktadır. Hayvanların yabani olması sebebiyle çiftçiler hayvanlarını otlatmaya dahi çıkaramamışlardır. Bunu önlemek için verilen hayvanların bölgeye adapte olmuş yüksek verimli hayvanlardan seçilmesi gerekmektedir.
- Genç çiftçilere sunulan bu imkânların artırılması, düzenli eğitimler verilmesi ve yöreye uygun verimi yüksek ırkların dağıtılması projenin hedefine ulaşmasına katkı sağlayacaktır.

- Üç yıl ile sınırlandırılan bu projenin devam ettirilmesi ve destekten faydalanan üreticilerin tarımda kalmasını sağlayacak politikalar düzenlenmelidir.
- Birliklere ve kooperatiflere üyelik özendirilmelidir.
- Tarımsal yayım faaliyetleri artırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Anonim 2019a. <https://egitim.tarimorman.gov.tr/> Erişim tarihi: 01.01.2019
- Anonim 2019b. <http://adanadan.biz/index.asp> Erişim Tarihi: 01.05.2019
- AÇĖİM, 2020. <https://adana.csb.gov.tr/> Erişim Tarihi: 01.05.2020
- Adamowicz, M.,2016. Support to Young Farmers as Part of Agricultural Policy of The European Union. Problems of Agricultural Economics,3(348), 106-127
- ADAS, 2004. Consulting Ltd., University of Plymouth, Queen's University Belfast and the Scottish Agricultural College. Entry to and exit from farming in the UK (Report to the Department of Environment, Food and Rural Affairs (DEFRA). ADAS, Wolverhampton, UK. Baker, J. Duffy, M. and Lamberti, A.
- Aggelopoulos, S., Rabatzis, G. 2010. European Union Young Farmers Program: A Greek Case Study. New Medit, A Mediterranean Journal of Economics, Agriculture and Environment 9(2), 50-55.
- Akkaya, M. A., ve Gölçubuk, B.,2018.Kırsal Gençliğin Girişimcilikle İmtihani: Genç Çiftçi Desteği Uygulaması Üzerine Bir İnceleme.4th International EMI Entrepreneurship & Social Sciences Congress,İstanbul.29-30.
- Alkan, A.,2019. Antalya İlinde Genç Çiftçi Projesinin Uygulaması ve Sürdürülebilirliği Üzerine Bir Araştırma. Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yüksek lisans Tezi.95s.
- Altınbaş, G., Altınbaş, A., Bektaş, H., Çakmak, E., Oruç, E., Kızılaslan, H., ve Birol, D.,2019.Effects of Young Farmer Project Support on The Tendency of Young Farmers to Stay in Agriculture: Case of TR83 Region, Turkey . Turkish Journal of Agriculture - Food Science and Technology, 7(10): 1682-1693.

- Aug re-Granier, M. L., 2015.Supporting young farmers in the EU.<https://www.europarl.europa.eu/> Erişim Tarihi:12.12.2018
- Başaranoğlu, C.,2019. Tarımsal Üretimin Sürdürülebilirliğı Açısından Genç Çiftçilerin Çiftçiliğı Algılamaları ve Çiftçilik Yapma Eğilimlerinin Belirlenmesi:Isparta İli Örneğı. Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.130 s.
- Bıçkı, D.2011.Geleceğın Kentte İnşası: Çanakkale Kırsalında Göç Eğilimleri.Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,Cilt 16, Sayı 3,149 – 169.
- Bozkıran, S., 2015. Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Pazarlaması: Lavanta Örneğı Isparta Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Carbone,A., and Subioli,G., 2008.The Generational Turnover in Agriculture:The Ageing Dynamics and The EU Support Policies to Young Farmers. Paper prepared for the 109th EAAE Seminar. Viterbo, Italy, November 20-21st,1-19.
- Çapadağ, M., 2017.Erzurum İli Yakutiye İlçesi Büyükbaş Hayvancılık İşletmelerinin Yapısal Özellikleri. Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.Zootekni Anabilim Dalı.Hayvan Yetiřtirme Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi,118s.
- Çelik, N.,2018. Tarımda Kadın Girişimciliğı ve Genç Çiftçi Projesi: Kahramanmaraş İli Örneğı. Kahramanmaraş Sütü İmam Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü. Yüksek Lisans Tezi.53s.
- Çoşkun, O., ve Zaman, S., 2012.Kentlere Göç Eden Kırsal Nüfusun Kentsel Uyumu ve Kentlileřme Düzeyleri zerine Uygulamalı Bir Araştırma: Erzurum Kenti Örneğı. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi,Cilt: 9 Sayı: 1 1049-1062.

- Doğan, H.G., Kan, A., Kan, M., Tosun, F., Uçum, İ., Solmaz, C., ve Birol, D., 2018. Türkiye’de Genç Çiftçi Proje Desteğinden Yararlanma Düzeyini Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi. Turkish Journal of Agriculture - Food Science and Technology, 6(11): 1599-1606.
- Everest, B., Yavaş, A.G., Tatar, E., Çakar, F., ve Acar, İ., 2019. Çiftçilerin kooperatifçilik eğitimi alma isteğini etkileyen faktörler: Çanakkale ili Örneği. Anadolu Tarım Bilgisi Dergisi. Anadolu J. Agr. Sci, 34, ISSN:1308-8769.
- Gedik, D.S., 2019. Kırsal Kalkınmada Genç Çiftçi Projesi: Tekirdağ İli Örneği. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı. Yüksek lisans Tezi. 85s.
- Gülter, S., Yıldız, Ö., ve Boyacı, M., 2018. Çiftçilerin Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanma Eğilimleri: İzmir İli Menderes İlçesi Örneği. Tarım Ekonomisi Dergisi, ISSN 1303-0183.
- GTHB, 2015. <https://www.tarimorman.gov.tr/> Erişim Tarihi: 10.10.2016
- GTHB, 2016. <https://www.tarimorman.gov.tr/> Erişim Tarihi: 10.08.2017
- GTHB, 2017. <https://www.tarimorman.gov.tr/> Erişim Tarihi: 10.09.2018
- Gürsesli, F., 2019. Göç ve Kadın: Adana İli Örneği. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Hayran, S., ve Gül, A., 2018. Mersin İlinde Çiftçilerin Tarımsal Kredi Kullanım Kararlarını Etkileyen Faktörler. Iğdır Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 1-7.
- Kan, M., Tosun, F., Kan, A., Doğan, H.G., Uçum, İ., and Solmaz, C., 2019. Young Farmers in Agriculture Sector of Turkey: Young Farmers Support Program. J. Agr. Sci. Tech. (2019) Vol. 21: 15-26.
- Kızılaslan, N., ve Ünal, Y., 2013. Çiftçilerin Tarımsal Yayın Farkındalıklarının Belirlenmesi (Tokat/Erbaa Örneği). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi, 1-19.

- Kimaro,P.J.,2015.Determinants of Rural Youth's Participation in Agricultural Activities: The Case of Kahe East Ward in Moshi Rural District, Tanzania. International Journal of Economics, Commerce and Management United Kingdom.Vol. III, Issue 2, Licensed under Creative Common, 1-47.
- Kontogeorgos,A., Tselempis, D., and Karipidis,P.,2014. Young Farmers' Perceived Service Quality of the Greek Ministry of Agriculture: A Servqual Approach Agricultural Ecomics Review 60-71.
- Kurnaz, H., 2019.Samsun İlinde Genç Çiftçi Desteğinden Yararlanan İşletmelerin Sosyal ve Ekonomik Sürdürülebilirlikleri. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yüksek lisans Tezi.98s.
- Leonard,B., Kinsella, A., O'Donoghue, C. , Farrell, M. , Mahon, M., 2017. Policy drivers of farm succession and inheritance.Agriculture and food development authority. Land Use Policy, 61, 147-159.
- Mills-Novoa, M. 2011. Sustaining Family Farming Through Mentoring: A Toolkit for National Family Farm Coalition Members. Washington DC: National Family Farm Coalition. 126s.
- Nag,A., Kumar Jha, S., Mohammad, A., Maiti, S., Gupta, J., Gosain, D. K., Datta, K. K. and Mohanty, T. K.,2018. Predictive Factors Affecting Indian Rural Farm Youths' Decisions to Stay in or Leave Agriculture Sector.J.Agr. Sci. Tech. Vol. 20: 221-234.
- Sav, O., ve Sayın, C., 2018.Tarımda Kalma Eğilimini Etkileyen Başlıca Faktörlerin Genel Bir Değerlendirmesi. KSÜ Tarım ve Doğa Dergisi, 21(Özel Sayı): 190-197.
- Sezgin, A., 2010.Çiftçilerin Tarımsal Yayımın Finansmanına Katılma İsteklerini Etkileyen Faktörlerin Analizi: Erzurum İli Örneği.Tarım Bilimleri Dergisi.16, 116-122.

- Szafraniec, K., XSzymborski, P., and Wasielewski, K.,2017Between the School and Labour Market. Rural Areas and Rural Youth in Poland, Romania and Russia.Eastern European Countryside. Unauthentifiziert - Heruntergeladen .1-21.
- Şanal, A.2013.Erzurum İli Büyükbaş Hayvancılık İşletmelerinin EtkinlikAnalizi.Atatürk Üniversitesi,Fen Bilimleri Enstitüsü.Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 70s.
- Tapkı, N., Kaya, A., Tapkı, İ., Dağıstan, E., Çimrin, T., Selvi, M., 2018. Türkiye’de Büyükbaş Hayvancılığın Durumu ve Yıllara Göre Değişimi. Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 23 (2) , 324-339.
- Tuik, 2016..<http://www.tuik.gov.tr>. Erişim Tarihi: 07.05.2019
- Tuik, 2017..<http://www.tuik.gov.tr>. Erişim Tarihi: 07.07.2019
- Tuik, 2018..<http://www.tuik.gov.tr>. Erişim Tarihi: 07.09.2019
- Tuik, 2019..<http://www.tuik.gov.tr>. Erişim Tarihi: 07.01.2020
- TCRG, 2016a/b. <https://www.resmigazete.gov.tr/> Erişim Tarihi: 05.06.2019
- TCRG,2017.<https://www.resmigazete.gov.tr/> Erişim Tarihi: 06.07.2019
- Unakıtan, G., ve Başaran, B., 2018. Genç Çiftçi Projesinin Başarısı İçin Bir Öneri: Genç Çiftçi Kooperatifleri. Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences,04, (02) ;149 -157.
- Ünal, H.,2017.Çiftçilerin Tarım Sigortası Yaptırma Kararlarına Etki Eden Faktörler: Adana İli Örneği.Çukurova Üniversitesi,Fen Bilimleri Enstitüsü.Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı,Yüksek Lisans Tezi,110 s.
- Yılmaz, M., 2012. Changes of Rural Population in Turkey and its Distribution By Provinces (1980-2012) Researchgate.net Erişim tarihi: 08.08.2019.
- Yılmaz, Ş. G., 2012. İşletmelerde Pamuk Üretim Maliyeti, Karlılık Düzeyi ve Uygulanan Politikaların Değerlendirilmesi: Antalya İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. 213s.

Yılmaz, A., 2019. Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamındaki Genç Çiftçi Ruminant Hayvancılık Projelerinin Verimliliğinin Araştırılması.Hatay Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.Zooteknik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi,64s.

Wang,J.H.,2014. Recruiting Young Farmers to Join Small-Scale Farming: A Structural Policy Perspective Submitted as a resource paper for the FFTC-RDA International Seminar on Enhanced Entry of Young Generation into Farming, Oct. 20-24, Jeonju, Korea.14s.

ÖZGEÇMİŞ

1991 yılında Adana’da doğdu. İlköğretimi Koyunevi İlköğretim Okulu’nda tamamladı. Lise eğitimini Kozan Fatih Anadolu Lisesi’nde gördü. 2011 yılında Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootečni Bölümü’ne yerleşti. 2015 yılında lisans eğitimini tamamladı. 2017 yılında askerlik görevini tamamladı ve 2018 yılında Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı’nda yüksek lisans öğrenimine hak kazandı.

EKLER

Anket Formu

Çalışmamızda kullanılan Anket formu aşağıdaki gibidir.

BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK DESTEKLERİNDEN FAYDALANAN GENÇ ÇİFTÇİLERİN MEMNUNİYET DÜZEYLERİ ANKET FORMU

Ata Mustafa KARA

Prof.Dr. Dilek BOSTAN BUDAK

Tarih:...../...../.....

İlçe:.....

Köy/Mahalle:.....

Anket No:.....

A. Genel Bilgiler

1.	Yaşınız (yıl):	
2.	Cinsiyet (Erkek:1 Kadın:0)	
3.	Medeni durumunuz (Evli:1 Bekâr:0)	
4.	Eğitim durumu (1:ilkokul, 2:ortaokul, 3:lise, 4:önlisans 5:lisans 6:lisansüstü)	
5.	Ailedeki birey sayısı (Kendiniz Dâhil)	
6.	Aile çiftçilik yapıyor mu? (0: hayır, 1:evet)	
7.	Ailenizde kaç kişi tarımla uğraşıyor? (Kendi Dâhil)	
8.	Kaç yıldır çiftçilik yapıyorsunuz?(yıl) (16 yaş ve üzeri dikkate alınacaktır.)	
9.	Kaç yıldır büyükbaş hayvancılık yapıyorsunuz?(yıl)	
10.	İşletme Tipiniz 1. Besi 2.Süt 3.Kombine	
11.	İşletme Bina Yapısı 1.Entansif 2.Ekstansif 3.Yarı Entansif	
12.	Aileniz kaç yıldır çiftçilik yapıyor? (Eş, baba vb.)	
13.	Sosyal Güvence 1.SSK 2.BAĞ-KUR 3.Emekli Sandığı 4.Yeşil Kart (Genel Sağlık Sigortası) 5.Sosyal Güvencem Yok 6.Diğer.....	
14.	Tarım dışı gelir: (1:Evet, 0:Hayır)	
15.	Yıllık tarım dışı gelir toplam gelirinizin yüzde kaçıdır?	
16.	Kiminle birlikte yaşıyorsunuz? 1. Anne ve babamla, 2. Eşim ve çocuklarımla, 3. Yalnız yaşıyorum,	

	4. Geniş Aile (Anne-baba-eş-çocuk) 5.Diğer	
17.	Birlik veya kooperatife üyelik durumu var mı? 1:Evet, 0:Hayır	
18.	Evet ise; ☐ Hay-KOOP ☐ Tarımsal kalkınma kooperatifi ☐ Ziraat odası ☐ Tarım kredi kooperatifi ☐ Köy-KOOP ☐ Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği ☐ Sulama kooperatifi ☐ Damızlık Koyun-Keçi Yetiştiricileri Birliği ☐ Üye Değişim ☐ Kırmızı Et Üreticileri Birliği ☐ Diğer	

B. İşletmenin Tarımsal Üretimine İlişkin Özellikler

19.	İşletmenin faaliyet alanı (1:bitkisel üretim, 2: hayvansal üretim 3: bitkisel ve hayvansal üretim)	
20.	Toplam Arazi Varlığınız (da)	
21.	Toplam İşlenen Arazi Varlığınız (da)	
22.	Mülk arazi (da) (Kendisine ait)	
23.	Ailesine ait arazi varlığı (da)	
24.	Kiralanan arazi (da)	
25.	Ortakçılıkla işletilen arazi (da)	
26.	Toplam parsel sayısı (adet)	
27.	İşletmenin Sulanan Arazi Varlığı (da)	
28.	Traktör Varlığınız (1:Evet, 0: Hayır)	
29.	Traktör Varlığınız (1: Mülk, 2: Ortak, 3: Kiralık, 4: Ailenin)	
30.	İşletme geliri (yıllık) (tarım+tarımdışı).....TL/Yıl	
31.	Sahip olduğunuz hayvan varlığı (Adet)	

Yıllar		Adet	İrki (Angus-Hereford-K.Melezi-Montofon-Simental)	Besi-Süt-Kombine
2016 Öncesi	Buzağı (0-6Ay)			
	Dana-Düve (7-15)			
	İnek			
	Tosun-Boğa			
2016	Buzağı (0-6Ay)			
	Dana-Düve (7-15)			
	İnek			
	Tosun-Boğa			
2017	Buzağı (0-6Ay)			
	Dana-Düve (7-15)			
	İnek			
	Tosun-Boğa			
2018	Buzağı (0-6Ay)			
	Dana-Düve (7-15)			
	İnek			
	Tosun-Boğa			
2019	Buzağı (0-6Ay)			
	Dana-Düve (7-15)			
	İnek			
	Tosun-Boğa			

Hayvan cinsi	2019
Kuzu (0-6 aylık)	
Toklu (1-2 yaş dişi ve erkek)	
Koyun (doğum yapmış dişi)	
Koç (aşım yapmış erkek)	
Oğlak (0-6 aylık dişi ve erkek)	
Çepiç (6-12 aylık dişi ve erkek)	
Keçi (doğum yapmış dişi)	
Teke (aşım yapmış erkek)	
Kanatlı Hayvanlar	

C. Destekler İle İlgili Sorular

32. 2016/2017 yılında destek kapsamında kaç tane hayvan aldınız?.....	
33. Destekten haberdar olma şekli	
☐ Tarım İl/İlçe Müdürlüğü bilgilendirme	☐ İnternet
☐ Aile bireylerinden birinin bilgilendirmesi	☐ Televizyon
☐ Çevremdeki diğer kişilerin bilgilendirmesi	☐ Muhtar
34. Destek başvurusuna başvurusunda etkili olan kişi	
☐ Eşimin ısrarı/önerisi	☐ Çevremdeki diğer kişilerin
☐ Hanedeki diğer kişilerin ısrarı/önerisi	☐ Kendi isteğimle
☐ Tarım İl/İlçe Müdürlüğü'nün yönlendirmesiyle	
35. Hibe desteği aldığımız proje konusunda üretimi sürdürmek için üretim masraflarını nasıl karşıladınız?	
☐ Hane dışından akrabaları destek oldu	☐ Kendisi karşıladı
☐ Kendi ailesi destek oldu	☐ Vadeli alımlar yaptı
☐ Kredi kullanıldı	☐ Diğer
YAŞADIĞINIZ SORUNLAR	1-10 arası puanlayınız
36. Temin edilen canlı hayvan (hayvan ırkı ve kalitesi)	

	vb.)
37.	Üretim için girdi temini
38.	Pazar bulma
39.	Üretim alanı
40.	Üretim faaliyetlerini yürütme
41.	Ürün fiyatı
42.	Resmi prosedürler
43.	Sigorta
44.	Hastalık-zararlı
45.	Doğal afetler
46.	Diğer (Lütfen belirtiniz)

47.	İşletmenizi büyütmeyi düşünüyor musunuz? (0=Hayır, 1=Evet)	
48.	Evet, ise, işletmenizi büyütme kararınızda genç çiftçi projesi etkili oldu mu? (0=Hayır, 1=Evet)	
49.	Evet, ise gerekli sermayeyi temin etme şekliniz nedir? (Önem sırasına göre puanlayınız)	☐ Öz sermaye ☐ Banka kredisi ☐ Yakınlardan borç alma
50.	İşletmenizi büyütmeniz halinde yeterli alet ve ekipmana sahip misiniz? (0=Hayır, 1=Evet)	

Lütfen aşağıda belirtilen durumlara katılım durumunuzu belirtiniz. (Destek aldığı konudan memnuniyet)		1-10 Arasında Puanla
51.	Destek sonrası büyükbaş hayvancılık konusunda bilgim arttı	
52.	Destek sonrasında gelirim arttı	

53.	Destek sonrasında hayvan sayım arttı	
54.	Destek sonrasında arazi varlığım arttı	
55.	Destek sonrasında internet kullanım düzeyim arttı	
56.	Destek sonrasında üretici destekleri konusundaki farkındalığım arttı	
57.	Destek sonrasında ekonomik bağımsızlığım arttı	
58.	Destek sonrasında tarımsal üretim konusunda aldığım kararlarda güvenim arttı	
59.	Destek sonrasında stresim azaldı	
60.	Destek sonrasında yaşadığım yere karşı bağlılığım arttı	
61.	Destek sonrasında işletmeyi sahiplenmem arttı	
62.	Destek sonrasında insanlar ile olan iletişimim arttı	
63.	Destek sonrasında geleceğe dönük ümidim arttı	
64.	Destek sonrasında borçlarım arttı	
65.	Destek sonrasında sermayem arttı	
66.	Destek sonrasında yaşamımdaki özgüvenim arttı	
67.	Destek sonrasında iş yüküm arttı	
68.	Destek sonrasında yem bitkileri üretim miktarım arttı	
69.	Destek sonrasında kişisel harcamalarım arttı	
70.	Destek sonrasında tarımsal desteklerden yararlanma düzeyim arttı	
71.	Destek sonrasında stresim arttı	

72. Sahip Olunan Makine Ekipman Sermayesi

CİNS	DESTEKLEME ÖNCESİ ADET	ŞİMDİKİ ADET	YAŞI	MÜLKİYETİ
Traktör				
Yem Karma Makinesi				
Sağım Makinesi				
Pulluk- Kültivatör vs.				
Römork				
Ot Biçme Makinesi				
Silaj-Balya Makinesi				
Hayvan Nakil Aracı				
Binek Araç				
Ev				
Diğer				
Ahır				

Büyükbaş Hayvancılık Girdiler ve Çıktılar (2019 Yıllık Ortalama)

73. Kaba Yem masrafları.....TL/ay

74. Kesif Yem Masrafları.....TL/ay

75. Veteriner masrafları (Suni tohumlama, ilaç ve acil müdahale vd.).....TL/yıl

76. İşçilik giderleri(aile işgücü hariç ve sadece hayvancılık faaliyeti için).....TL/yıl

77. Diğer giderler.....TL/yıl

78. Büyükbaş Hayvancılık Yapmada İlk 3 Amacınız Nedir?

☐ Karlı Olduğunu Düşünüyorum	☐ Aile İşlerini Devam Ettirmek
☐ Yapacak Başka İşim Yok	☐ Hayvancılık Desteklerinden Faydalanmak
☐ Ailemin ve/veya Arkadaşlarımın Tavsiyesi	☐ Bölgede Hayvancılık Fazla
☐ Büyükbaş Hayvancılık Yapmayı Seviyorum	☐ Alım Satımı Kolay
☐ Bitkisel Üretim için Arazim Yok Veya Az	☐ Diğer....

79. Büyükbaş Hayvancılık İşgücü Sayı ve Çeşidi

Yıl	İşgücü Türü	Cinsiyet	Kişi Sayısı
Destek öncesi (2016 yılı) hayvancılık için kullanılan işgücü	Aile İşgücü	Kadın	
		Erkek	
	Yabancı İşgücü	Daimi	
		Geçici	
2019 yılı hayvancılık için kullanılan işgücü	Aile İşgücü	Kadın	
		Erkek	
	Yabancı İşgücü	Daimi	
		Geçici	

80. Destek aldıktan sonra ilave istihdam edilen personel sayısı.....kişi

81. Yıllık tarımsal üretim haricindeki harcamalar (seyahat, eğitim, market vs).....TL

Lütfen aşağıda belirtilen durumlara katılım durumunuzu belirtiniz.	1-10 Arasında Puanla
82. Büyükbaş hayvancılık konusundaki bilgi seviyeniz	
83. Gençleri tarıma yönlendirme isteğiniz	
84. Genç Çiftçi Projesinin amacına ulaşma	

85. Eklemek istediğiniz bir konu var mı?.....

ZAMAN AYIRDIĞINIZ İÇİN ÇOK TEŞEKKÜR EDERİZ.